БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 46 (8572) | 1958 оной февралиин 23, воскресени | Сэн 20 мүнгэн

ЗЭБСЭГТЭ ХҮСЭНЭЙМНАЙ АЛДАРТА ҺАЙНДЭР

Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ байһан сэрэгһээ тусгаар ондоо, түрэл арадайнгаа эрхэ сүлөө хамгаалха зорилготой Улаан Арми социализмын илаһан манай орондо анха түрүүшынхеэ байгуулагдаһан байна. Советскэ засагые хамгаалжа шадахые тиимэ зэбсэгтэ хүсэ байгуулха хэрэгтэ Коммунистическэ партимнай ехэ анхарал табиһан юм. Тиигэжэ хүдэлмэришэн-таряашанай Улаан Арми байгуулха тухай декредтэ В. И. Ленин 1918 оной январиин 28-да, Уһан-Сэрэгэй Флодые байгуулхэ тухай декредтэ—1918 оной февралиин 14-дэ гараа табиһан байна.

Иигэжэ хэдэн мянган хүдэлмэришэд, таряашад, хуушанай армиин революционно матросууд, солдадууд партиин уряагаар Улаан Армиин зэргэдэ ороо һэн. Энэ үедэ залуу советскэ гүрэндэ добтолжо байһан Германиин сэрэгүүдые 1918 оной февралиин 23-да Псков, Нарва городуудай шадар Улаан Армиин сэрэгшэд үй бута сохижо, алдарта түүхынгээ түрүүшын хуудаһа нээгээ бэлэй.

Һаяхан байгуулагдаад, хүсэд түбхинөөгүй байһан Советскэ гүрэниие һалгааха гэһэн зорилго империалистнууд урдаа табиһан юм. Тиигэжэ Американ, Англиин, Франциин, Японой сэрэгүүд оронноймнай зүг хэнһөө добтолжо ороо һэн. Тэдэнэй шунахай хэрэгтэнь сагаантанай сэрэгүүд, баяшуул шадаха зэргээрээ туһалжа захалаа бэлэй.

Энэ бэрхэшээлтэ үедэ Коммунистическэ партимнай хүдэлмэришэд, таряашадые хүтэлбэрилжэ, ороноо хамгаалха хэрэгтэ үзэгдөөгүй ехэ амжалта туйлажа шадаа. Оронноймнай бүхы ажахы сэрэгэй байдалда оруулагдан, дайсаниие илаха хэрэгтэ зорюулагдаһан юм. Хүдэлмэришэд, таряашадай дундаһаа дүй дүршэлтэй шэнэ командирнууд урган гаража, Улаан Армиин сэрэгшэдэй дунда ёһотой шанга журам байгуулагдаһан байна. Хуушанай армиин мэргэжэлтэдшье сэрэгэй комиссарнуудай хиналта доро хэрэглэгдэдэг болоо һэн. Сэрэгшэдэй дунда хүмүүжүүлгын, политическэ хүдэлмэри эрхилхэ партийна организацинууд байгуулагдажа, эрхим түрүү коммунистнууд хэдэн олоороо фронтдо эльгээгдээ.

Арадтаа үнэн сэхээр алба хэһэн энэ түхэлэй Улаан Арми империалистнуудай сэрэгүүдые оронойнгоо газар дайдаһаа сүмэ намнажа, илагдашагүй хүсэ шадалаа харуулаа бэлэй. Тэрэ амжалтынь ашаар ороноо индустриализацилха, хүдөө ажахыгаа түргэнөөр хүгжөөжэ, түрүү техникээр зэбсэгжүүлхэ аргатай болоо бидэ.

Амгалан ажабайдалдашье ороод байхадаа парти, правительствомнай Улаан Армияа, Далайн-Сэрэгэйнгээ Флодые шэнэ техникээр хангаха, дайшалхы дүй дүршэлыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал хандуулжал байгаа.

1941—1945 онуудай үедэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда Советскэ сэрэгшэд түүхэдэ үзэгдөөгүй баатаршалга гаргажа, илагдашагүй арми байһанаа бүхы дэлхэйдэ харуулаа. Москва, Курск шадар, Сталинградта болоһон тулалдаануудта немецкэ фашистнуудай «суудa» гараһан армиие манай сэрэгшэд үхэлдэнь хүргөө һэн. Коммунизмын үзэл сурталаар хүмүүжүүлэгдэһэн арадуудаймнай хүбүүд Эхэ ороноо хамгаалгада ами наһаяа хайрлангүйгөөр дайлалдаһан байна. Ород солдат Александр Матросов, киргиз Тумбердиев, казах Беймагомбетов гэгшэд дайсанай буугай амые бэеэрээ халхалжа унаһан байна.

Советскэ сэрэгшэдэй зэргэдэ бурядуудшье шэн зоригтойгоор дайлалдаа. Гвардиин капитан Дарма Жанаевта баатарай үхэлөөр мордоһонойнь һүүлдэ Советскэ Союзай Геройн нэрээргэ олгогдоо һэн. Тэрэшэлэн генерал Балдыновта, старшина Тулаев болон бусадта Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрээргэ олгогдоһон байна.

Алдарта Советскэ Армимнай немецкэ фашизмын армиие угы хээд, удаань богонихон болзор соо империалистическэ Японой сэрэгые бута сохёо.

Арад зонойнгоо амгалан тайбан ажабайдалые хамгаалжа байһан манай арми өөрынгөө түүхэдэ ээрхэг түримхэй дай хээгүй, хэхэшьегүй. Харин Советскэ арми Польшын, Румыниин, Болгариин, Венгриин ахадүү бусад арадуудые немецкэ фашизмын дарлалтаһаа сүлөөлһэн байна.

Мүнөө амгалан байдалай үедэ коммунизм байгуулха замдаа шэнэ шэнэ амжалта туйлажа байһан арадайнгаа ажал хэрэгые советскэ сэрэгшэд хёрхо наринаар сахина. Империалистнууд дэлхэйн шэнэ дай һужэрөөхын түлөө ехээр оролдоно. Гэбэшье, Советскэ Арми, Далайн Сэрэгэймнай Флот хариин дайсадай добтолон ороо һаань, хатуу шанга сохилто үгэхөөр хэзээдэ бэлэн. Зэбсэгтэ хүсэмнай мүнөө үеын шэнэ техникээр гүйсэд хангагданхай.

Коммунистическэ партиимнай Центральна Комитет зэбсэгтэ хүсэнэйнгөө бэлэн түгэс байха хэрэгтэ хододоо анхарал хандуулна. Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой зэргэдэ партийно-политическэ хүдэлмэри һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гэй 1957 оной октябрьска Пленумэй шиидхэбэри тэрэ анхарал оролдолгые элеэр гэршэлнэ. Тус тогтоол дотор сэрэгэй частьнуудта партийно-политическэ хүдэлмэри үндэр хэмжээндэ табижа, советскэ сэрэгшэдые Эхэ орондоо хизааргүй үнэн сэхэ байхаар, арадуудайнгаа хани барисаанай, пролетарска интернационализмын үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ тушаа онсо тэмдэглэгдэнэ. Партиин ЦК-гэй энэ Пленумэй шиидхэбэри зэбсэгтэ хүсэнэймнай бүхы ажабайдалдань ехээр нүлөөлөө. Частьнуудай партийна, комсомольско организацинууд сэрэгшэдэй дайшалхы болон политическэ һуралсалда анхаралаа ехээр табидаг болоо. Мүн энэ тогтоол зэбсэгтэ хүсэнэймнай саашанхи хүгжэлтэдэ ехэ удхашанартай байна.

Мүнөөдэр Советскэ Армиимнай сэрэгшэд, Далайн-Сэрэгэй Флодой матросууд, офицернүүд, генералнууд болон адмиралнууд түрэл арадтаяа хамта алдарта 40 жэлэйнгээ ойе баяртайгаар һайндэрлэжэ байна.

СССР-эй Оборонын Министрын ПРИКАЗ

1958 оной февралиин 23 № 32 Москва город

Нүхэд солдат, матросууд, сержант болон старшинанууд!

Нүхэд. офицер, генерал, адмиралнууд!

Мүнөөдэр совет арад, тэрэнэй алдарта сэрэгшэдынь Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой 40 жэлэй ойе баяр ёһололой оршон байдалда тэмдэглэжэ байна.

Дэлхэй дээрэ эгээл түрүүшын социалистическэ гүрэниие хамгаалхын тулада агуухэ Ленин түрүүтэй Коммунистическэ партиин байгуулһан Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүд баатарлиг дайшалхы замаар ябажа гараа. Манай Советскэ Эхэ ороной эрхэ сүлөө, бэеэ даанхай байдалда нэгэнтэ бэшэ халдан ороһон дайсадтай үсэд шангаар тэмсэхэдээ, манай сэрэгшэд урган хүмүүжэжэ, хатуужаһан байна.

Граждан дайнай һүрөөтэ шэрүүн жэлнүүдтэ залуухан Улаан Арми һүрэг интервент, сагаантануудые үнэһэн тоборог болотор бута сохёод, Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин туйлалтануудые хамгаалжа шадаа юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд жэшээлэшэгүй ехэ илалта туйлаа. Тэдэнэр гитлеровецүүдтэ эсэргүү нэгэдэлэй бусад оронуудай арминуудтай хамта фашистска булимтарагшадые сүм бута сохёод, хүсэтэй, хоротой, мэхэтэй дайсаниие дараха хэрэгтэ шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн байна. Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүд фашистнарай богоолшолгын аюулые манай Эхэ оронһоо зайсуулаад, гитлеровскэ эзэмдэлгэһээ сүлөөрхэдэнь Европын арадуудта туһалжа, арадуудые һайн һанаагаар сүлөөлхэ үүргэеэ нэрэтэй солотойгоор дүүргэһэн байна.

Манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй һүр хүсэнэй ашэ үндэһэниинь советскэ ниитын, гүрэнэй байгуулалта, арми, арадай таһаршагүй нэгэдэл, социалистическэ Эхэ орондоо советскэ хүнүүдэй хизаарлашагүй үнэн сэхэ байдаг ушар болоно.

Коммунистическэ партиин сэсэн мэргэнээр хүтэлбэрилһэнэй ашаар лэ манай Арми, Флот диилдэшэгүй түгэлдэр хүсэтэй боложо шадаа. Совет гүрэнэй хүгжэлтын бүхы шатануудта Партимнай Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые бии болгожо, бэхижүүлхын хойноһоо эсэшэ сусашагүй оролдолго гаргадаг байгаа. Сэрэгшэдэй дунда партийно-политическэ хүдэлмэриие һайжаруулха, Арми, Флодой дайшалхы бэлэдхэл, һэргэмжые саашадань дээшэлүүлхэ зорилгоор КПСС-эй ЦК-гэй октябрьска Пленумэй абаһан түүхэтэ шиидхэбэринүүд Зэбсэгтэ Хүсэнүүд тушаа Партиимнай оролдодог байһанай эли тодо шэнэ гэршэ мүн.

Коммунизм байгуулха хэрэгтээ алишье талаар элитэ ехэ илалтануудые туйлаад байхадаа, манай орон Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэйнгээ 40 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байна. Социалистическэ промышленность бушуу түргэнөөр хүгжэнэ, хүдөө ажахы эрид шууд дэбжээгдэнэ, наука, техникын ажал-ябуулагшад шэнэ амжалтануудые туйлажа, Эсэгэ ороноо баярлуулна, үдэр ерэхэ бүри ажалшадаймнай ажана байдал һайжарна. СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бэлэдхэхэ зуураа, советскэ хүнүүд түрэл Коммунистическэ партияа, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедые тойрон бүри нягтаар жагсан нэгэдэнэ.

Коммунизм байгуулха тушаа КПСС-эй XX съездын хараалһан һүр жабхаланта программые бэелүүлхэдээ, советскэ арад, Парти, Правительство энхэ тайбан байдал бэхижүүлхын, арадуудай хоорондо хани барисаа тогтоохын түлөө үсэд шангаар тэмсэнэ, гадаадын ленинскэ, эб найрамдалта политикые шууд бэелүүлнэ. Социалистическэ оронууд, эб найрамдалда дуратай дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы арадууд энэ политикые сүм дэмжэнэ.

Гэхэтэй хамта, империалистическэ гүрэнүүдэй засагаархид уласхоорондын түгшүүрилтэ шанга байдалые һуларуулха гэхэдэ үсэд нэтэрүү эсэргүүсэлтэ хэнэ, буу зэбсэг бүри ехээр, түргэнөөр бүтээнэ, арад зондо харша, аюулта хойшолонгуудтай «хүсэ баримталһан» политика бэелүүлнэ.

Эдэ бүгэдые хараадаа абан, Коммунистическэ парти, Советскэ правительство эб найрамдалай түлөө үсэд шангаар тэмсэхэтээ хамта, манай оронойн бэеэ хамгаалха шадалые бэхижүүлхэ талаар хэмжээнүүдые абана.

Өөрынгөө арадай, Парти, Правительствын этигэл найдабариие нэрэтэй солотойгоор саашадаашье харюулха, Агуухэ Октябриин туйлалтануудые нарин хёрхоор, һэргымжэтэйгээр сахин хамгаалха, манай Эхэ орондо добтолхые зүрхэлһэн булимтарагшадта хатуу харюу үгэхөөр хододоо бэлэн байха гээшэ советскэ сэрэгшэдэй уялга мүн.

Советскэ Арми, Авиаци болон Флодой алдарта 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, солдат, матросуудые, сержант, старшинануудые, офицер, генерал, адмиралнуудые амаршалаад, дайшалхы, мүн политическэ һуралсалдаа шэнэ амжалта туйлахыень, сэрэгэй журам саашадаа бэхижүүлхыень, часть, корабльнуудай дайшалхы бэлэн байлгые дээшэлүүлхыень хүсэнэб.

Һайндэрые тэмдэглэн, **захирхамни:**

Мүнөөдэр, февралиин 23-да, манай Эхэ ороной түб хото — Москвада, союзна республиканудай түб хотонуудта, герой-городууд: Ленинград, Сталинград, Севастополь, Одесса, тэрэшэлэн Львов, Калининград, Мурманск, Хабаровск, Владивосток болон Петропавловск-Камчатскда артиллериин 40 буудалгаар салют хэхэ.

Манай хүсэн түгэс Эхэ орон—Советскэ Социалистическэ Республиканудай Союз мандаха болтогой!

Баатарлиг совет арад, тэрэнэй алдарта Зэбсэгтэ Хүсэнүүдынь мандаха болтогой!

Манай бүхы илалтануудые зоригжуулан эмхидхэгшэ—Советскэ Союзай Коммунистическэ партида алдар соло!

СССР-эй Оборонын Министр Советскэ Союзай Маршал Р. МАЛИНОВСКИЙ.

ХҮБЭН УРГУУЛАГШАДАЙ БҮХЭСОЮЗНА ЗҮБЛӨӨНДЭ ХАБААДАГШАДАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Кремлиин Ехэ ордон соо уулзалги болоо

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хүбэн ургуулагшадай Бүхэсоюзна зүблөөндэ хабаадагшадай хүндэлэлдэ Кремлиин Ехэ ордон соо февралиин 20-ной үдэшэлэн уулзалга хээ. Узбекскэ ССР-эй, Таджикска ССР-эй, Туркменскэ ССР-эй, Азербайджанска ССР-эй, Казахска ССР-эй, Киргизскэ ССР-эй, Армянска ССР-эй хүдөө ажахын түрүүшүүл Георгиевска зал соо суглараа.

«Сагаан алтаар» олон миллион метр бүд нэхэжэ байһан Москвагай предприятинуудай хүдэлмэришэд, инженер болон технигүүд хүбэн ургуулагшадтай хамта зал соо байлсаа.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд, СССР-эй Министрнүүд, союзна республиканудай партийна болон советскэ хүтэлбэрилэгшэд, мүн хүбэнэй шэнэ сорт, бүд нэхэдэг һайн машинануудые байгуулһан советскэ элитэ эрдэмтэд айлшадай дунда байлсаа.

СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэлгын толгойлогшонор, Хитадай Арадай Республикын, Корейн Арадай-Демократическа Республикын, Бирмын Союзай, Болгариин болон Афганистанай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд уулзалгада хабаадалсаа.

Нүхэд А. Б. Аристов, Л. И. Брежнев, Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, А. Н. Косыгин, М. Г. Первухин айлшадые угтажа байгаа.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин, СССР-эй правительствын хүтэлбэрилэгшэдые сугларагшад халуунаар амаршална. Уужам үргэн Кремлиин ордон соо альга ташалга удаан нэрьсэ.

Нүхэд **Н. А. Мухитдинов, К. Е. Ворошилов, А. И. Кириченко, М. А. Суслов, Н. Г. Игнатов, А. И. Микоян, Ф. Р. Козлов, А. Б. Аристов, Н. А. Булганин, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев** уулзалга дээрэ үгэ хэлээ.

«Шарк Юлдузн» гэжэ узбек колхозой түрүүлэгшэ, гурба дахин Социалистическэ Ажалай Герой **Х. Турсункулов,** «Москва» гэжэ таджик колхозой түрүүлэгшэ, хоёр дахин Социалистическэ Ажалай Герой **С. Урунходжаев,** хүбэнэй эрхим ургасын алдарта мастер **Ш. Гасанова** болон бусад мүн лэ үгэ хэлээ.

Хүбэн ургуулагшадай хүндэлэлдэ Кремль соо болоһон уулзалга хадаа манай орон дотор коммунистическэ общество байгуулха гэһэн һайхан зорилгоор нэгэдэһэн СССР-эй арадуудай агуухэ хани барисаатай байһые, Коммунистическэ партияа тойрон советскэ арадай нягтаар жагсаһые эли тодоор гэршэлэн харуулаа.

***

Уулзалгада хабаадагшадта ехэ концерт харуулагдаа. Тэрээндэ Узбекскэ, Таджикска, Туркменскэ, Азербайджанска, Казахска, Киргизскэ болон Армянска социалистическэ республиканудай национальна искусствын эрхим түлөөлэгшэд, мүн Российска Федерациин артистнууд хабаадаа. (ТАСС).

БМАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Дайшалхы, политическэ бэлэдхэлдээ эрхим амжалта туйлаһанайнгаа түлөө Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар иимэ хүнүүд шагнагдаба:

А. К. Абрамсон, А. Н. Баленко, Ф. Т. Будажабэ, Е. Т. Березовский, И. Д. Богомолов, Б. Б. Будаев, А. М. Булаев, Д-Ц. Б. Бумбеев, А. А. Бурдун, Н. Ф. Бурлаченко, И. М. Гулин, Н. И. Дормачев, Ф. В. Дорохов, В. В. Дубинин, А. И. Егоров, М. Е. Клыковка, И. И. Кобзев, Ф. А. Ковалев, К. А. Ковтурман, В. Т. Кругов, М. Г. Кузнецов, П. Н. Лавров, А. Т. Лазарев, К. Г. Лебедев, И. И. Лукичев, И. И. Меркушев, В. М. Никонов, М. Л. Нейтман, Б. Е. Овчинник, А. Т. Орел, И. Н. Петренко, Г. И. Селезнев, Л. Г. Силин, П. И. Слуцкий, М. И. Соколов, А. Н. Солоницын, Б. А. Средняков, С. Д. Сукаленко, Г. И. Сычевский, В. А. Чурунец, В. Я. Шешунов, А. К. Яланский болон Д. А. Ярков.

Фронтовигай үгэ

Дайнай газарта ябахадаа,
Дайсанай урдаһаа ороходоо,
«Эхэ оронойнгоо түлөө!
Эрхэ сүлөөгэй түлөө!
Ура!»—гэжэ хашхаралдаад,
Урагшаа түрин шуумайжа,
Галта булад буугаараа
Галзуу дайсадаа дараһан,

Габьяа ехэтэ суугаараа
Газар дэлхэйе доһолгоһон,
Дүүрэн шанга дуугаараа
Дүлэн соогуур зэдэлүүлһэн,
Дүршэл зориг хоёроороо
Дүшэн жэлдэ алдаршаһан
Манай Совет Армиин
Магтаалта хүсэн мандаг лэ!

Д. МИЖИДОН.

Ойн баярай суглаан

Улан-Удын оперо, баледэй театрта Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан городой ажалшадай, гарнизоной сэрэгэй частьнуудай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан үсэгэлдэр, үдэшын 7 часта болобо.

Суглаанда хабаадагшад «Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой 40 жэлэй ой» гэһэн А. Н. Потёмкиной элидхэл шагнаа. Удаань предприятинуудай, эмхи зургаануудай коллективүүдэй түлөөлэгшэд амаршалгын үгэ хэлэһэн байна.

Суглаанай һүүлээр солдадуудай уранһайханай самодеятельностиин концерт харуулагдаа.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр А. П. Сухорскида Бурят-Монголой АССР-эй габьяата врачын Хүндэтэ нэрэзэргэ олгохо тухай

Элүүрые хамгаалха талаар габьяатай байһанайнь түлөө нүхэр Сухорский Александр Павловичта Бурят-Монголой АССР-эй габьяата врач гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олгохо.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1958 оной февралиин 20.

БМАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ЗУРГААДАХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сесси февралиин 25-да, үглөөнэй 10 часта Соведүүдэй Хоёрдохи Байшангай Ехэ зал соо нээгдэхэ.

Һунгагшад кандидадуудтайгаа уулзана

☆ ☆

Юрын нэгэ үдэшэлэн

Үдэшын боро хараанаар Улан-Удэ городой үргэн дардам үйлсэнүүдтэ Ильичын лампочканууд гансата яларжа, гэгээн сагаан үдэртэл болошобо. Эгээл энэ үедэ республикын түб хотын партиин гэгээрэлэй байшан худар, буурал сагаан һахалтай үбгэдшье, хүхюу зугаатай залуушуулшье хойно хойноһоо һубарилдана.

Союзай Соведтэ һунгаха 377-дохи Улан-Удын городской округой һунгагшад депутадта кандидат Марк Антонович Чернышовтой уулзахаяа сугларaa.

— Хүндэтэ һунгагшад, мүнөө бидэнэр Союзай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн нүхэртэеэ уулзахамнай гэжэ Советскэ районой гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Жданова суглаа нээнгээ хэлээд, Марк Антонович Чернышовой этигэмжэтэ нюур, түүхын науканудай кандидат Д. Б. Улымжиевтэ үгэ үгэбэ.

Улан-Удын паровозо-вагонно заводой, Улан-Удэ станциин паровозно депогой, «Темлюйцемстрой» трестын хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд болон алба хаагшад, Бурят-Монголой зооветинститудай багшанар-профессорнууд, студентнэр, Иволгын аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүд Марк Антоновичые депутадта кандидат болгон нэгэн дуугаар дэбжүүлээ һэн,—гээд, депутадта кандидадай намтар, ажал-ябуулга тухайда нүхэр Улымжиев тобшохоноор хэлэбэ.

—Намайе депутадта кандидадаар дэбжүүлһэндэтнай Та бүгэдэ һунгагшадта үнэн зүрхэнэй халуун баяр хүргэнэб,—гэжэ нүхэр Чернышов хэлээд,—Парти, Правительствынгаа хараалһан зорилгонуудые бэелүүлэлсэхын түлөө тэмсэжэ, Таанадайнгаа этигэл найдабариие харюулан, эршэмтэйгээр ажаллахаб гэжэ мэдүүлбэ.

— Манай найдабариие нүхэр Чернышовой дүүрэн харюулжа шадаха байһандань этигэнэб,—гэжэ һунгагша нүхэр Батоев хэлээ.

—Бидэнэр Марк Антонович Чернышовта үндэр дуугаа үгэхөөр бэлэмди,—гэжэ үгэ хэлэһэн һунгагшад: пединститудай багша Воронцова, пенсионер Сизоненко, студент Очиров болон бусад хэлээ.

М. Гончиков.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Марк Антонович Чернышов һунгагшад Егунова, Набокина хоёртой хөөрэлдэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

Этигэл найдабариень дүүргэхэ

Яруунын мяха-һүнэй совхозой центр Гунда тосхоной шэнэ клубта хүн зон олооро сугларанхай байба. Совхозой хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд, тосхоной интеллигенци СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Бальжима Базаровна Санжиеватай уулзахаяа ерээ.

Депутадта кандидадтай уулзаха суглаае совхозой партийна эхин организациин секретарь Г. С. Санжиев нээбэ. Этигэмжэтэ нюур нүхэр Н. Б. Боронсоев түрүүлэн үгэ хэлэбэ. Тиихэдээ СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Б. Б. Санжиевагай ажал, намтар тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгэхэ зуураа, урда һунгалтаһаа хойшо үнгэрһэн 4 жэлэй туршада манай орон дотор болоһон ехэ хубилалтанууд тухай тоогтожо хэлээ.

— Эдэ хубилалтанууд манай совхозой, нютагай ажалшадай байдал дээрэһээ элеэр харагдана. Үнгэрһэн үе соо совхозой малай тоо толгой хэдэ дахин олошороо, ашаг шэмэнь ниилээд дээшэлээ. Гансахан нёдондо жэл совхозой фермэ, тосхонуудаар 100 гаран шэнэ гэр байра баригдаа. Коммунист болон партийнабэшэ хүнүүдэй хамтадаа дэбжүүлһэн кандидадуудта үндэр дуугаа үгэхэдөө, Эсэгэ оронойнгоо хүгжэлтын түлөө дуугаа үгэхэ байнабди,—гэжэ этигэмжэтэ нюур хэлэбэ.

Удаань Гундын дунда һургуулиин багша С. Н. Нимаев үгэ абаба.

Манай һургуулиин коллектив ехэ баяртай байна. Һургуулиимнай 7-дохи класс дүүргэһэн, мүнөө Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо һайн ажалаараа суурхаһан Бальжима Санжиева СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээд байна.

Манай бурят арадай эрхим басаган Бальжима Базаровна Санжиевае нэгэн дуугаар һунгахыетнай һургуулиин коллективэй үмэнэһөө бүхы һунгагшадые уряалнаб,—гээд нүхэр Нимаев үгэеэ дүүргэбэ.

Мүн һунгагшад Ц. Батомункуев, И. Грик гэгшэд үгэ хэлээ.

Һүүлдэнь СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Б. Б. Санжиева үгэ абаба. СССР гүрэнэйнгөө засагай дээдэ зургаанай депутадта кандидадаар дэбжүүлһэнэйнь түлөө һунгагшадтаа нүхэр Санжиева баяр баясхалан хүргэбэ.

— Танай этигэл найдабариие дүүргэхын тула бүхы шадалаараа оролдохоб,—гэжэ депутадта кандидат Б. Б. Санжиева мэдүүлбэ.

Ц. Дандаров, манай корр.

МАРТЫН 16-най ВОСКРЕСЕНИ—СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ ҺУНГАХА ҮДЭР

ЭРХИМ ХҮБҮҮД, БАСАГАДАА СССР ГҮРЭНЭЙНГӨӨ ЗАСАГАЙ ДЭЭДЭ ЗУРГААНАЙ ДЕПУТАДУУД БОЛГОЖО НЭГЭН ДУУГААР ҺУНГАЯ!

Арадай эрхим түлөөлэгшэ

Үндэһэн хэлэнэйнгээ баялигые хүнжөөрөө шадамар бэрхээр хэрэглэжэ, хуур лимбын ахаархама һайхан аялгаар арадайнгаа сэдьхэлдэ баярай үрэ тарижа, ая гангаар хангалтуулһан гургалдаймнай алдар соло, аханайнь нэрэ хэн бэлэй? Агын эльдин талаһаа Ангарай эрье туласа Бурядай үбгэн түрүү, ахамад уранзохёолшо Хоца Намсараевые мэдэхэгүй хүн байха гү?

Арадай сэдьхэл оёоргүй гүнзэгы, аша туһа хүргэһэн зоноо мартаха байгаагүй юм. Мүнөө Х. Н. Намсараев СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат боложо, Национальностьнуудай Соведтэ һунгаха 414-дэхи Баргажанай һунгуулиин округһоо дэбжүүлэгдээ.

Бадаран хүгжэжэ ябаа бурят литературын үндэһэ, һуури табилсагша, бэлиг ехэтэ зохёолшын намтарай олонииие һургагшадта мэдээжэ болоһон байгаашье һаань, нэгэ хэдэн баримтануудые энээн һануулан хэлэхэдэ болохоор шэнги.

Х. Н. Намсараев 1889 оной май һарын 9-дэ Бурят-Монголой Дээдэ Хэжэнгэ нютагта улаан гуридаа дарагдаһан, үгытэй айлай бүлэдэ түрөөд, хоёр наһа гүйсэжэ хирэдээ нютагайнгаа дунда шадалтай Цэбэгэй Намсарайтан гэжэ айлда үргэгдэһэн байгаа. Хүбүүгүйнгээ гурбатай болжо ябахада, үргэһэн эсэгэнь наһа барашаһан юм. Норжомо эхэ, Бадма хүгшөөдэй хоёртоёо гээгдэһэн багахан хүбүүнэй байдал улам хүндэрөө һэн. Үдэртөө эхынгээ ажал хамһалсаад, үдэшэндөө хүгшөөдэйнгөө үльгэр, түүхэ хөөрэхые шагнаһаар байтарнь үдэр, жэл ошожол байба. Нэгэтэ үглөөгүүр хүгшөөдэйнь найматай хүбүүгэә улаан мориндоо мундалдуулаад, нютагай номшо Дагба үбгэнэйдэ ном үзүүлхээр абаашажа орхиһон байгаа. Уданшьегүй тэндээ монголоор дарьяса уншадаг, шурьяса бэшэдэг болобо.

Арба гарамсаараа Хоца хүбүүниинь хүсэд хүдэлмэришэн, бүлынгөө түшэхэ бэһэтэй хүн болоо. Тиихэһээ хойшо тэрэнэй хээгүй ажал гэжэ үгы шахуу. «Добые бүрхөөмэ дүй сагаан хонид һалхи һүрин бэлшэжэ, тэрэнэй саана муу набтагар һарьмай дэгэлтэй, модо тулаһан, хүл нюсэгэн хүн шанга шангаар хашхардаг байгаа». Энэ хэн бэ? нютагай баянай хонишон Хоца хүбүүншье байжа магадгүй. Холо ойрын нютагуудаар десятина сабшажа, дарха хэжэ, зураг зуража нэгэтэ бэшэ ябаад, даргын хажууда бэшээшэшье боложо байгаад туршаба. Бага балшар наһанһаа хойшо олон нютагуудаар ябажа, элдэб түрэлэй ажал хэжэ, забһартаа ном уншажа, зобохо тулиха гээшые үзэжэ, урдын бурядай байдалые байһан соонь хаража, шэнжэжэ, бодожо, хэлэшэгүй ехэ һургуули—ёһотой «университет» шуһа мяхаараа шудалан гараһан байха. Ингэжэ ябахадаа элдэб зоноор уулзажа, нютаг нютагай баяд, ноёд, ламанарай бардам хатуу аяг аашатай, үгытэй арадай энэрхы һайхан сэдьхэлтэй байһые үхибүүн сээжээрээ ойлгоо һэн.

1917 оной Октябриин агууехэ революциин мандахадань, Х. Н. Намсараев нютагтаа һаяхан нээгдэһэн эхин һургуулида багшалжа байба. Юумэ уншадаг, үзэдэг, хара ухаагаар һайн, түрүү үзэлтэй хүн туладаа Х. Н. Намсараев энэ түүхэтэ хэрэг үйлые айхабтар һонирхон угтаа.

1918—1920 онуудта бурят нютагуудаар гражданай дайнай дүлэн собхилбо. Энэ үедэ Хори бурядай дунда хархис үзэлтэй балгад харлигай үймөөн захалаа һэн. Худанай лама Сандан Сэдэнэй гэдэг гурбан юртэмсын, монгол угсаатанай хаан болохом гэжэ һүзэгтэй барга зоной тархи эрьюулэн, Совет засагта харша ябадал үүдхэһэн юм. Энэ хүдэлөө усадхахын түлөө тэмсэлдэ Х. Н. Намсараев эрид шууд оролсон, нютагай зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулба. Тэрэ үедэ худанай ламын, мүн бусад мэхэшэдэй харша номнол лүндэнгүүд зоной дунда тарадаг байба. Тиихэдэнь Х. Н. Намсараев «ганса аман үгөөр юумэнэй урда орогдохогүй» гэжэ ойлгоод, арадай дунда лама, баяшуулые, хубалза ёһоной этэгээдүүдые шүүмжэлһэн, арад түмэниие тэмсэлдэ урялһан уряа бэшэгүүдые бэшээд, тараажа захалба. Энэнь эгээл түрүүшын уран зохёол байгаа. Энээнэй һүүлээр 1919 ондо «Харанхы» гэжэ пьесэ бэшэжэ, өөрөө хүдөөгэй сценэ дээрэ табилсаһан, наадалсаһан байна. Эндэһээ саашаа олон пьесэ зохёожо, наадалсаһан юм. Эдэнь арад зониие гэгээрүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ удхашанартай байгаа.

Х. Н. Намсараевай «Харанхы саг хаягдажа» гэһэн түрүүшын шүлэг 1924 ондо «Бурят-Монголой үнэн» газетын хуудаһан дээрэ толилогдоһон байна. Тэрэ сагһаа эхилжэ, Х. Н. Намсараевай нэрэ «Үнэн» газетын, журналнуудай, номуудай хуудаһан, гаршагууд дээрэ ходо харагдадаг болоһоор энэ хүрэжэ ерээ. Тэрээнһээ хойшо хэды шэнээн шүлэг, поэмэ, очерк, рассказ, пьесэ, повесть бэшээ гээшэб! «Үүрэй толон» гэжэ роман гаргаа. Х. Н. Намсараевай наһан соогоо бэшэһэн зохёолнуудай ехэнхи хубинь табан ехэ ном болгогдон хэблэгдэжэ захалаа.

Х. Н. Намсараев уран зохёол бэшээд, бэеэ хараад ябаһан бэшээшэ бэшэ, харин арад зониие гэгээрүүлхэ, болбосоруулха хэрэгтэ улаагаараа оролсоһон, ёһотойл, арадай эрхим түлөөлэгшэ, Коммунистическэ партиин үнэн хүбүүн мүн. Х. Н. Намсараевай хүдэлһэн газарай заримнэгые дурдабал: 1917 онһоо 1928 он хүрэтэр Хэжэнгын һургуулинуудта, Хориин дунда һургуулида багшалаа, 1922 онһоо Хориин аймагай ревкомой гэшүүн байгаад, 1925 ондо КПСС-эй гэшүүн болоо. 1928 онһоо Культурын институтда, «Б. М. үнэн» газетэдэ, номой хэблэлдэ уран зохёолшодой Союзда, Москвагай Центриздадта хүдэлөө.

Национальностьнуудай Соведтэ һунгаха һунгуулиин № 414-дэхи Баргажанай округ

Үнэн сэхээр ажаллаһанай ашаар Х. Н. Намсараев арадай дунда айхабтар хүндэтэй болонхой. Жэшээлхэдэ, олохон айлай ханада гоё рама соо һуулгажархиһан бэлигтэ зохёолшын портрет үлгөөтэй байдаг.

Үнгэрһэн зун Хори, Яруунын аймагуудаар арадай аман зохёол суглуулжа ябахадамнай, нэгэ иимэ ушар болоо. Эгэтэ нютагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой нэгэ айлда ороходомнай урихан шарайтай хүгшөөдэй угтан, хүлгэн байба. Ханадахи шэл рама сооһоо бурят хубсаһатай Х. Н. Намсараевай карточка энеэбхилжэ һууба. Абаад үзэхэдэмнай арадань иигэжэ хуушан латаар бэшээтэй байгаа: «Түхэреэн хээтэй торгон дэгэлтэй, орден хайратай, утаһан бэһэтэй, мүнгэн хутагатай, хэтэ сахюуртай, ухаа ехэтэй уран зохёолшо, хурса нюдэтэй, хонгор һанаатай Хоца Намсарайн гэгшэдэ халуун баяр хүргэнэб»! Уламжалан саашань асуухадамнай, энэ хүгшөөдэйн хүбүүн Нанзадай Цырендоржи сэрэгэй албанда мордоходоо энэ карточка эхэдээ орхёод ошоһон байба. Нүхэр Нанзатов Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ баатарлигаар тулалдан, арад зонойнгоо аша туһада ами наһаяа үгэһэн байгаа. Эхэнь хүбүүнэйнгээ хүндэлдэг уран зохёолшын дүрсые мүнөө хойто ханадаа үлгэнхэй, хаража һуудаг. Арадай дунда Х. Н. Намсараевай хэды ехэ алдартай, суутай, хүндэтэй болоһыень энэ ушар гэршэлнэ.

Коммунистическэ партиин хүмүүжүүлгээр, үргэмжөөр, туһаламжаар арадтаа асари ехэ туһа үзүүлхэ шадал олоһон, бурят арадай эрхим хүбүүдэй нэгэн—Х. Н. Намсараев Совет орон соогоо суутай, хэдэн олон гүрэндэ мэдээжэ болонхой.

Совет арадайнгаа урда хэһэн аша габьяаень үндэр ехээр сэгнэжэ, Коммунистическэ парти, Совет гүрэн Х. Н. Намсараевые Ленинэй орденоор, Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаһан, Бурят-Монголой искусствын габьяата ажал-ябуулагшын нэрэзэргэ олгоһон, олон дахин Хүндэлэлэй грамота барюулһан байна. Х. Н. Намсараев энээнһээ урда тээ гурбан удаа СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдажа, арадай хэрэгые үнэн зүрхэнһөө хүтэлэлсэһэн байна.

Х. Н. Намсараев КПСС-эй горком, обкомой гэшүүндэ олон удаа һунгагдажа, партийна хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан, хабаадажашье байна.

Х. Н. Намсараевай наһан соохи иимэ баатар габьяае, ниитын ехэ ажал ябуулгые үндэрөөр сэгнэжэ, манай арад өөрэйнгөө үбгэн түрүүе гүрэнэй эгээн дээдэ засаг түрэдэ түлөөлэгшэ болгохоор дэбжүүлбэ.

Хүндэтэ һунгагшад, бурят арадайнгаа эрхим хүбүүн, алдарта уран зохёолшо Хоца Намсараевич Намсараевые мартын 16-да нэгэн дуугаар депутат болгон һунгая!..

Гунгаа ТУДЕНОВ.

Сомсоведэй саг үргэлжын комисси

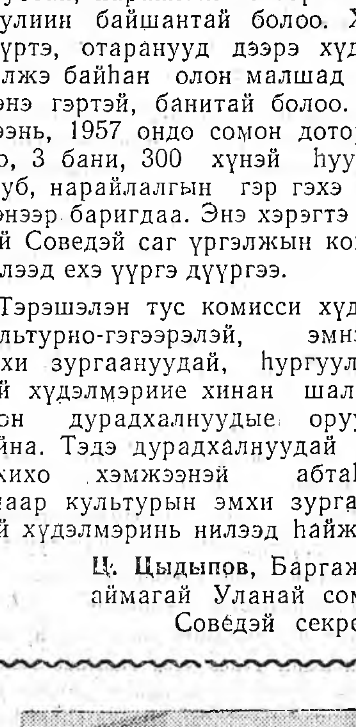
Манай сомоной Совет хүдэлмэреэ эмхидхэхэдээ саг үргэлжын комиссинуудтаа түшэглэдэг байна. Тиимэһээ манай гүйсэдком тэдэ комиссинуудай оруулһан дурадхалнуудые сесси болон гүйсэдкомой заседанинууд дээрэ зүбшэн хэлсээд, түргэн бэелүүлдэг.

Үнгэрэгшэ жэлдэ сомоной соведэй саг үргэлжын комисси хүдэлмэреэ шэнэдхэн табижа, сомон дотор ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа. Тус комисси Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо шэнэ клуб, нарайлалгын гэр бариха, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой фермэнүүд дээрэ малшадай байха гэрнүүдые, банинуудые бариха, мүн колхознигууд болон алба хаагшадай гэр байра түхеэрэлгэдэнь туһалалсаха тухай дурадхалнуудые олоор оруулаа һэн. Тэдэ дурадхалнуудые, сомоной Соведэй сесси, гүйсэдкомой заседанинууд дээрэ зүбшэн хэлсээд, тодорхой хэмжээ хараалһан байгаабди.

Тиин нёдондо колхоз бүхэндэ барилгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа, хүдөөгэй ажалшад һайн клубтай, нарайлалгын гэртэй, һургуулиин байшантай болоо. Холын гүүртэ, отаранууд дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан олон малшад һайн шэнэ гэртэй, банитай болоо. Жэшээнь, 1957 ондо сомон дотор 46 гэр, 3 бани, 300 хүнэй һууритай клуб, нарайлалгын гэр гэхэ мэтэ шэнээр баригдаа. Энэ хэрэгтэ сомоной Соведэй саг үргэлжын комисси нилээд ехэ үүргэ дүүргээ.

Тэрэшэлэн тус комисси хүдөөгэй культурно-гэгээрэлэй, эмнэлгын эмхи зургаануудай, һургуулинуудай хүдэлмэриие хинан шалгажа, олон дурадхалнуудые оруулһан байна. Тэдэ дурадхалнуудай ёһоор зохихо хэмжээнэй абтаһанай ашаар культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэринь нилээд һайжараа.

Ц. Цыдыпов, Баргажанай аймагай Уланай сомоной Соведэй секретарь.

Казахска ССР. Актюбинскдэ оньһожоруулагдаһан шэнэ элеватор баригдаба. Энэ республикын эгээн томо элеваторнуудай нэгэн юм.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Актюбинскын элеватор.
ТАСС-эй фотохронико.

Республикын колхоз болон совхозуудта һү һаалга тухай

1958 оной февралиин 20-ной мэдээн

Аймагууд	1957 онтой сасуулхада һү һаалгын дээшэлһэниинь (процентээр)	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (килограммаар): 1958 оной февралиин 20 үдэр соо	Тэрэ тоодо февралиин хоёрдохи 10 үдэртэ
Б-Кударын	139,3	119	30
Баргажанай	121,3	93	21
Бичурын	118,8	185	38
Зэдын	99,3	142	30
Яруунын	100,6	118	23
Заиграйн	130,7	153	36
Закаменай	103,9	67	16
Иволгын	141,9	227	45
Кабанскын	123,1	159	39
Хэжэнгын	128,7	99	25
Кударын	130,2	196	44
Курумканай	111,0	113	24
Кяхтын	116,2	193	42
Мухаршэбэрэй	107,2	154	33
Прибайкальска	106,7	196	47
Сэлэнгын	103,3	211	45
Тарбагатайн	113,8	238	49
Ториин	138,3	117	25
Түнхэнэй	120,4	119	28
Хориин	106,6	124	26
СОВХОЗУУД:			
Борьёогой	—	227	71
Бичурын	—	217	56
Яруунын	—	175	39
Кяхтын	—	267	60
Сэлэнгын	—	194	39
Хориин	—	117	31
«Эрдэм»	—	199	44

Дээрэ толилогдоһон мэдээнһээ харахада, энэ жэлдэ олонхи аймаг һү абалгые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлээ һуларуулаа. 1958 ондо нёдондонойхиһоо 35 процентээр ехэ һү абаха гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 500 литр һү дээшэ һааха гэһэн уялгаяа олонхи аймагууд дүүргэнэгүй.

Зарим аймагууд һү һаалгаяа дээшэлүүлхын орондо, урда жэлэйхиһээ доошонь оруулна. Зэдын аймагай колхозууд үнгэрһэн үедэ нёдондо жэлэйхиһээ 3200 килограмм һү бага абаа гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 13 килограмм һү доошо һааһан байха юм.

Үнеэн бүриһөө һү һаалгаяа Курумканай аймагай колхозууд 17 килограммаар, Яруунын—5 килограммаар, Сэлэнгын—2 килограммаар доошонь оруулаа. Тиихэдэ Закаменай, Прибайкальска, Мухаршэбэрэй, Хориин аймагай колхозууд нёдондонойхиһоон һү ехээр һаажа шадаагүй, тэрэл хэмдээ.

Зүгөөр, зарим түрүү аймагууд һү абалгые эрид дээшэлүүлжэ болохо байһые гэршэлжэ үгэнэ. Жэшээнь, Иволгын аймагай колхозууд нёдондошье, мүнөөшье жэл ган гасуур сагай байгаашье һаа, һү һаалгаяа дээшэлүүлһээр. Энэ аймагай колхозууд үнгэрһэн жэлдэ һү абалгаяа 1956 онойхиһоо 39,8 процентээр дээшэнь болгожо, үнеэн бүриһөө 1420 килограмм һү һааһан байна.

Энэ жэлдэшье тус аймагай колхозууд һү һаалгаяа саашадань дээшэлүүлжэ байнхай. Үнг[эрһэн] һара 20 хоногой туршада һү [абал]гаяа урда жэлэй энэ үеын[хиһээ] 41,9 процент ехэдхээ. Мүн [иимэ] жэшээ Кударын аймагай к[олхо]зууд харуулна. Ториин, Ба[ргажанай,] Кударын, Заиграйн аймагай [кол]хозууд һү абалгаяа баһал д[ээшэ]лүүлжэ байнхай.

Тарбагатайн аймагай Кали[нинэй] нэрэмжэтэ колхоз нёдондо үнеэн бүриһөө 2308 килограм[м] һааһаншье һаа, 1958 ондо бүриһөө үдэртөө хахад пүү[д] һааха үүсхэл гаргаа һэн. Ти[ин] энэ жэлдэ тэдэнэр үнеэн бү[ри] 3 мянган килограмм һү һааха һэн уялга абаад, тэрэнээ ам[жал]татайгаар бэелүүлжэ байна. Саянтын һаалишад үдэртөө бүриһөө дунда зэргээр 9 [...] грамм һү һаана.

Малайнгаа ашаг шэмые доо[шонь] оруулжа, гээгдэжэ ябаһан [аймагуудай,] колхозуудай хүтэл[бэри]лэгшэд энэ жэлдэ һү ехээр һа[алгын] түлөө тэмсэлээ хараа байса [...]руулһанаа мэдэрһэншье му[...] зохихо хэмжээ абадаггүйнь [...]халтай.

Зэдын аймагай колхозу[уд,] МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд [...]нөө жэлдэ муугаар хүдэлжэ б[айһа]наа мэдэрбэшье, үнеэдые ба[...] байлгажа эдеэлүүлхэ, тэжээл уридшалан буйлуулжа, корм[...] соо хэжэ үгэхэ хүдэлмэри оло[...]зарта эмхидхэгдээгүй ба[йна.] Доржи Банзаровай, XX парт[съез]дын нэрэмжэтэ, «Октябрь» ко[лхо]зуудта силосынь хүйтэнөөр, м[алай] хүл доронь хаягдажа үгтэнэ.

Энэ аймагай колхозуудай ол[он] гүүртэнүүдтэ уһалуури мууса[...]хидхэгдэнхэй, үнеэдые үдэртөө [хоёр]гэ дахин хүйтэн уһаар уһ[алдаг.]

Аймагай партийна эхин ор[гани]зацинууд социалистическэ м[үрысөө]сөөе хүтэлбэрилхөө болишо[...] һү һаалгаар мүрысөөнэй дүн [...]гагданагүй, һаалишад һү [...] даабаряа, хэды шэнээн һааһ[...] мэдэнэгүй.

Мүн иимэ баримтанууд ре[спуб]ликын бусадшье аймагуудта [...]дэнэ.

Аймагууд, МТС болон ко[лхо]зуудай хүтэлбэрилэгшэд, зоо[тех]ниргарна мэргэжэлтэд һү һаа[лгые] дээшэлүүлхэ тушаа манай оро[н до]тор дэлгэрһэн бүгэдэарадай т[эмсэ]лэй ушар удхые ойлгохо, колх[озни]гууд болон совхозуудай хүд[элмэ]рилэгшэдтэ дам ойлгуулха ё[һо]той. Юуб гэхэдэ, 1958 ондо һүнэй бүхэндэ хүртэсын талаар А[мери]кын Холбоото Штадуудые х[үсэхэ] гэһэн харюусалгата зорилго т[эдэн]дээ ха юм.

Тиимэһээ һү һаалгада бии [бай]гаа дутагдалнуудые тэсэхын [аргагүй.] Саашадаа колхоз, совхо[зууд,] хэн алдуугаа заһажа, энэ ж[элдэ] нёдондонойхиһоо үнеэн бүри[һөө] 500 литрһээ бага бэшэ һү [...] һааха хэрэгтэ бүхы һаалишад, малшадые элсүүлхэ уялгатай.

БҮХЫ ҺУНГАГШАДАЙ БАТА НЭГЭДЭЛ

1958 оной мартын 16-да манай агууехэ Эхэ ороной ажалшад СССР-эй Верховно Соведтэ депутадуудаа һунгахань. Политическэ, ажалай айхабтар ехэ дэбжэлтын оршон байдалда манай орон дотор һунгалтада бэлэдхэл хэгдэжэ байна.

Үнгэрһэн һунгалтануудтал адли мүнөөшье партимнай партийнабэшэ ажалшадтай бата нэгэдэн, һунгалтада хабаадахаяа байна. Советскэ социалистическэ байгуулалтын өөрын уг шэнжэһээ боложо, коммунистнууд партийнабэшэ хүнүүдтэй нэгэдэнэ. Советскэ байгуулалта хадаа коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдые коммунизм байгуулагшадай нэгэн ниитэ коллективтэ нягтаар жагсаагаа. Тиимэһээ коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэл саг зуурын үзэгдэл бэшэ, харин хододоо байдаг гээшэ. Тиимэһээ, үргэн арад зонтой партиимнай таһаршагүй нягта холбоотой байһые харуулна. Арад зонтоёо иимэ нягта холбоотой байдагайнгаа ашаар Коммунистическэ парти илагдашагүй түгэс хүсэтэй юм.

Дүрбэн жэлэй урда тээ СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтын болохоёо байхада Советскэ Союзай Коммунистическэ парти һунгагшадта хандан, ингэжэ мэдүүлээ һэн: промышленностиие, түбхын түрүүндэ манай экономикын үндэһэ һуури болохо хүндэ индустрие али болохоор хүгжөөхэбди, хүдөө ажахые эрид дэбжүүлхэбди, наука, соёл культура хүгжөөхын түлөө хүсэл оролдого ехээр гаргахабди, арад зонойнгоо ажабайдалые жэл бүри һайжаруулхабди. Партиин үгэнь хэһэн хэрэгтэйнь алгасаагүй. Үнгэрһэн дүрбэн жэлэй туршада зохёон байгуулха агууехэ ажал хүдэлмэри хэгдэжэ, промышленность, хүдөө ажахы, эрдэм ухаан, соёл культура хүсэтэ ехээр дэбжэһэн, ажалшадай ажана байдал нилээд һайжарһан байна. Манай ороной эдэ дүрбэн жэл соо туйлаһан амжалтануудынь «Бүхы һунгагшадта хандаһан партиин Хандалга...» соо согсологдонхой. Тэндэ иигэжэ бэшээтэй: 1953 ондо 27 миллион тонно шэрэм хайлуулагдадаг байһан һаа, дүрбэн жэл үнгэрөөд байхада, 1957 ондо 37 миллион тонно хайлуулагдаа. 38 миллион тонно булад хайлуулагдадаг байһанаа, 1957 ондо 51 миллион тонно хайлуулагдаа. Нүүрһэ малтан абалга 320 миллионһоо 463 миллион тонно болотороо дээшэлээ. Дүрбэн жэлэй урда тээ 53 миллион тонно нефть абтаһан һаа, нёдондо жэлдэ 98 миллион тонно нефть абтаа юм.

Манай орон промышленна продукци абалгаар Европын эгээн томо капиталистическэ оронуудые үни хүсөөд, промышленностиин шухала шухала продукци абалгаар США-гэй мүнөө үеын байдалые туйлажа, урдань гараха гэжэ ябана.

Үнгэрһэн дүрбэн жэлэй туршада 36 миллион гектар шэнэ, боро газар элдүүлэгдээ. Нилээд ехэ амжалта мал ажалда туйлагдаа. Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрогшо түрүүшын хэмэл одонуудые табилга советскэ наука, техникэ, промышленностиин айхабтар ехээр хүгжэһые батална.

Манай республикыншье ажалшад нилээд ехэ амжалта туйлан, болохоёо байгаа һунгалтые угтахань. Республикамнай 1957 ондо промышленностиин продукци абаха жэлэйнгээ түсэбые бүхы дээрэнь 102,8 процентээр дүүргээ. Республикын колхоз, совхозууд 1954 онойхитой сасуулбал, үнгэрэгшэ жэлдэ 2,2 дахин ехэ һү, 1,8 дахин ехэ нооһо абаа юм.

Иигэжэ орон дотор айхабтар амжалтын туйлагдажа байхад[а] партимнай иимэ хүндэтэй боло[...] арадууд партидаа хизаарлаш[агүй] ехээр этигэдэг болоһон, мүн [ком]мунистнууд болон партийна[бэшэ] хүнүүд бата нэгэдэлтэй байха [уял]гатай болоһон байна.

Манай республикын ажалша[д,] коммунистнууд болон партии[набэ]шэ хүнүүд һунгалтын урда т[ээ] олон суглаагаа үнгэргэхэдөө [а]хүдэлмэриин түрүүшүүлые, на[...] соёл, культурын хүдэлмэрил[эгшэ]дые, ниитын, гүрэнэй ажал-я[буу]лагшадые, Советскэ Арми, Фл[отын] сэрэгшэдые СССР-эй Верховно [Со]ведэй депутадта кандидадуу[д] дэбжүүлээ.

Мүнөө болохоёо байгаа һун[гал]тада коммунистнууд, партийн[абэ]шэ хүнүүдэй кандидадуудай т[ү]нэгэн һаналаар дуугаа үгэх[э] бүхы һунгагшадые Советскэ С[ою]зай Коммунистическэ парти ур[ина].

Партийнабэшэ хүдэлмэришэд, таряашадтай, интеллигенц[и] сугтаа коммунистнуудай дэбж[үүлһэн] кандидадуудай түлөө нэгэн [дуугаар] һунгахадаа, манай орон ажа[л]... нойгоо ажалшадтай Бурят-М[онголой] АССР-эй ажалшадшье [...] үгэжэ, партиингаа политика[...] рин этигэжэ, тэрэниие һайш[ааһанаа] байһанаа харуулха дамжаг[үй].

Коммунистнууд болон парти[йна]бэшэ хүнүүдэй нэгэн кандидадуудай түлөө нэгэн [дуугаар] лаар дуугаа үгэхэдөө, һунга[гшад] Коммунистическэ партиин по[литикын] түлөө, социалистическэ [...] оронойнгоо саашадаа һалбар[...] мын илахын түлөө дуугаа үгэ[нэ].

Б. Баймин, полити[ческэ] болон научна з[наниие] дэлгэрүүлхэ Бүхэсо[юзна] обществын гэ[шүүн].

РЕСПУБЛИКЫН СОВХОЗУУД ҺУНГАЛТЫН УРДА ТЭЭ

Жамбаловай отарада

Хориин совхозой 5-дахи фермын центр Тээгдэ тосхонһоо баруулжаа, Һальхайн Добо гэжэ нютагта эрхим хонишон Банзаргша Жамбаловай даадаг 497 толгой эхэ хонидой отара орошодог юм. Коммунист Жамбалов хонишон болоһоор үнинэй. Эрхим һайнаар ажаллаһанай ашаар нүхэр Жамбалов 1956 ондо Москва, Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ экскурсяар ошожо, оронойнгоо түрүү хонишодой дүй дүршэлтэй танилсажа ерэһэн байха. Ажахын үнгэрһэн жэлдэ малай тэжээлэй ехэ дутамаг, бэрхэтэй байгаашье хада нүхэр Жамбаловай даажа байһан отарынхид хонидоо тобир тарганаар ондо оруулаа һэн.

Мүнөө эндэ хамтадаа 300-гаад хурьган абтаад, һайнаар түлжүүлэгдэжэ байна. Хурьгалһан эхэ хонид искусственна аргаар отондо оруулагдана.

С а к манцигуудкомсомолшууд Владимир Доржиев, Валентина Чебунина, Надежда Зандраева, мүн наһажаал болоһон Бальжима Базарова гэгшэд оролдосотой бэрхээр ажаллана.

Г. Цыренов.

Һаалишадай мүрысөөн

«Эрдэм» совхозой гурбадахи отделениин һүнэй-товарна фермын һаалишад энэ жэлдэ өөһэд хоорондоо мүрысэнэ. Уялгаяа дүүргэхын тулада тэдэнэр түбхын түрүүндэ үбэлдөө һү ехээр һааха гэжэ шиидээд, үнеэдэйнгээ харууһа, эдеэлүүлгые зүбөөр эмхидхэнэ. Түрүү һаалишад Ц. Бадмаева, Ц. Санжиева, Д. Эрдынеева гэгшэд 1958 ондо үнеэн бүриһөө 2200—2500 литр һү һааха гэжэ дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, мүнөө амжалтатайгаар ажаллажа байнхай.

Һунгалтын урда тээхи мүрысөөндэ оролсоһон эдэ һаалишад үнеэн бүриһөө суудхэдээ 8 литрһээ доошо бэшэ һү һаажа, абаһан уялгануудаа бэелүүлэн, хэлэһэн үгэдөө хүрэнэ.

М. Намсараев.
Мухаршэбэр.

Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой 40 жэлэй ой

ЭХЭ ОРОНОЙНГОО АМГАЛАН БАЙДАЛЫЕ САХИГША СОВЕТСКЭ СЭРЭГЭЙХИДТЭ АЛДАР СОЛО!

☆ ☆

Түүхэтэ һайндэр

…оной февралиин 23-най үдэр за… …етскэ гүрэнэй хүдэлмэришэн-таряа… Улаан Гварди немецкэ империа… …удай сэрэгые Нарва, Псков шадар …а сохиһон юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо …эр зэбсэгтэ хүсэнэймнай түүхэтэ …болложо, жэл бүри тэмдэглэгдэдэг.

…дын сэрэгэй интервенциин, граж… …йнай жэлнүүдтэ манай армиин сэ… …түүхэдэ үзэгдөөгүй баатаршалга …han байна. Залуу советскэ засагые …листнуудай дотоодын контррево… …й унагаахые һэдэжэ байһан тэрэ …онимнай хүсэ шадал һулахан бай… …онтмнай эдеэ хоолоор, хубсаһаар, …сэгээр дуталдадаг һэн. Хэды тии… …ашье һаань, Улаан Армиимнай … Коммунистическэ партиингаа …ри доро арад зоноймгоо эрхэ сүлөө … шадаһан байна.

…дан дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр со… …д дайн сэрэгэй үедэ һандаргагда… …ахыгаа һэргээн бодхоожо эхилээ. …рынь ороноо индустриализацилха, …ажахыгаа коллективизацилха ле… …сэсэмэргэн политикые манай нар… …шууд бэелүүлжэ ороһон байна. …листическэ ехэ гүрэнүүдэй дунда …байһан социалистическэ гансахан …байһанаа хараадаа абалсан, манай …оронойнгоо зэбсэгтэ хүсые бэхижүүл… …тэ ехэ анхарал хандуулдаг бай… …игэжэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын …дайнай урда тээ оронойнгоо аюул… …агаалха зорилгоор шиидхэхы уд… …ртай материально-техническэ тү… …нүүд хэгдэһэн юм. Хасаан нуурта, …гол шадар, мүн Финляндиин шу… …рта эсэргүү дайнай үедэ манай …а хүсэн илагдашагүй һүр хүсэеэ …алхэйдэ үшөө дахин харуулаа. Эдэ …нүүд советскэ армиин саашадаа …ал шадабаряа дээшэлүүлхэ хэрэг… …шалхы һургуули боложо үгөө.

…э ороноо хамгаалгын агуусхэ дайн …радай, тэрэнэй зэбсэгтэ хүсэнүү… …бажа гараха хатуу шанга шалгал… …һан юм. Фашистска булимтараг… …эргүү шанга сохилто хэхысень арад …ө түрэл Коммунистическэ партим… …алла һэн. Немецкэ фашистнарай …о байһан тэрэ аюулта сагта, хэдэн …мянган коммунистнууд фронтдо тү… …льгээгдээ. 1941 оной һүүлээр ар… Далайн-Сэрэгэй Флодой зэргэдэ …коммунистын бии байгаа һаа, 1942 …хоёр миллионһоо үлүү коммунист …н жагсаагдаһан байха юм. Тэдэнэр …агээл харюусалгатай газарта яба… …дыгоо жэшээгээр олон түмэн сэ… …ые баатар тэмсэлдэнь зоригжуул… …най.

…ай түрүүшын жэлнүүдтэ манай ар… …а эзэрхэг дайсадай булюу хүсэндэ …эн, саг зуураар гэдэргээ сухариха …й болоо һэн. Манай сэрэгшэд Агуусхэ …аа ашаар хүдэлмэришэн, таряа… …рхэ сүлөө, түрэл арад зоноо хам… гаалжа байһанаа мэдэрдэг тула наһаяа хайрлангүй, үзэгдөөгүй ехэ баатаршалганuудые гаргадаг һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай хатуу шэрүүн жэлнүүдтэ Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро арад зомнай эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр хүдэлмэрилжэ, фронтоёо бухы хэрэгсэлээрнь гүйсэд хангажа шадаа.

Немецкэ булимтарагшадые үй бута сохихо хэрэгтэ манай арадай, тэрэнэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй харуулһан гайхамшагта баатаршалганууднь Эхэ оронойнай түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө алдаршаха.

Тэрэшэлэн совет армимнай Алас Дурна зүгтэ Японой империалистнуудые бута сохижо, илалтынгаа алдарта түүхые улам шэрээгээ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ Бурят-Монголоймнай эрэлхэг хүбүүд баатар Совет армиингаа зэргэдэ илалтын алдарта замаар ябалсажа гараа. Жэшээлхэдэ, генерал И. В. Балдынов, лётчик Н. Т. Харитонов, младша лейтенант Н. С. Орешков, сержантнууд Е. М. Соломенников, Н. Н. Баннов, старшина Ж. Т. Тулаев, капитан Д. Жанаев болон бусад Советскэ Союзай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Иимэ жэшээнүүд олон.

Бухы совет арадтаяа хамта Бурят-Монголоймнай ажалшад дайшалхы вахтада жагсалсажа, илалтын түлөө тэмсэлдэ сусаршагүй ажал хэрэгээрээ өөһэдынгөө хубитые оруулалсаа.

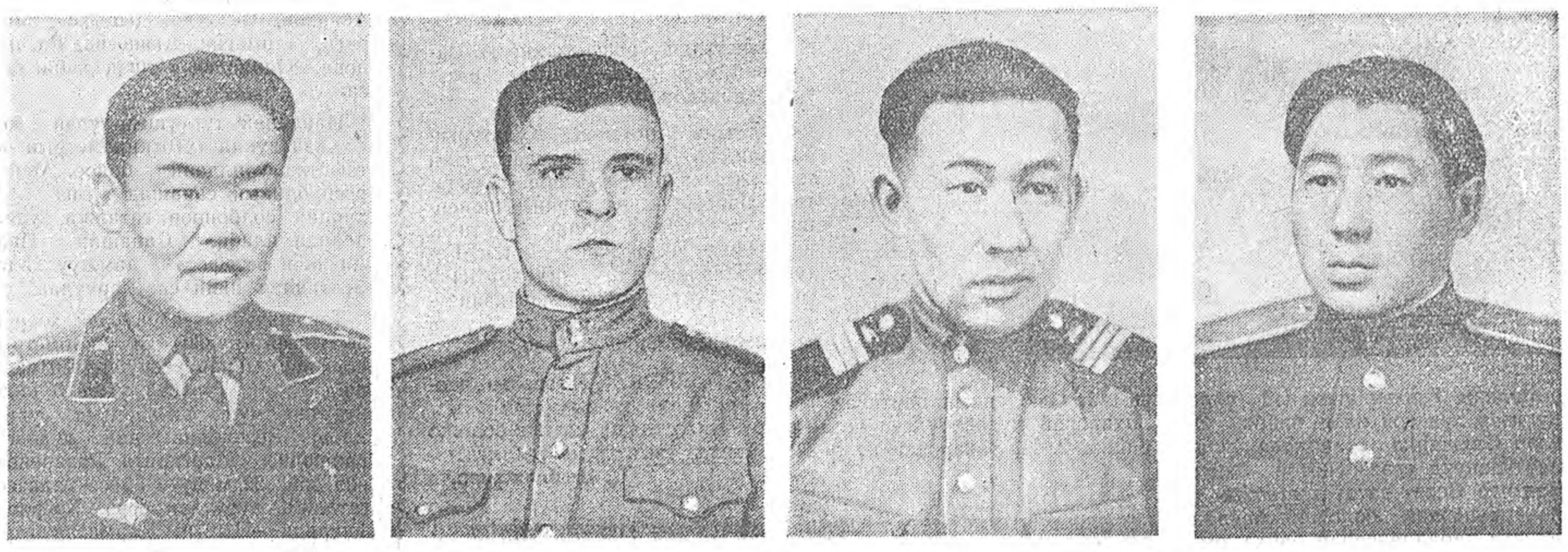
Коммунистическэ парти, совет арад һүр жабхаланта зэбсэгтэ хүсэнэйнгөө габьяаень үндэрөөр сэгнэжэ, долоон миллион сэрэгшэдые Советскэ Союзай орден, медальнуудаар шагнаа. Тэдэнэй тоодо 10.942 хүн Советскэ Союзай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Манай Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой илалта түгэс хэрэгэйнь гол хүсэниинь Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин сэсэмэргэн хүтэлбэри мүн болоно.

Агуусхэ Октябрьска социалистическэ революциин дүшэн жэл соо мандан оршожо байха зуураа, дэлхэйн политическэ карта хараа байса хубилаа. Мүнөө дэлхэй дээрэ ганса манай орон социалистическэ гүрэн байхаяа болёо. Социалистическэ оронуудай бата нэгэдэл, холбоо барисаань жэлһээ жэлдэ улам ургана. Дэлхэйн коммунистическэ хүдэлөөн хаа-хаанагүй бүри ургэдэн бэхижэнэ. Москвада болоһон коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партиин түлөөлэгшэнэрэй Зүблөөн, мүн энээн тушаа баталагдан абтаһан түүхэтэ удхашанартай Декларации эб найрамдалай Манифест хоёр дээрэ хэлэгдэһэн баримтануудай толотомо гэршэнь болоно.

Түүхэтэ дүшэн жэлэйнгээ алдарта ойн баярые мүнөөдэр тэмдэглэжэ байхадаа, Советскэ Армиин сэрэгшэдэй социалистическэ Эхэ оронойнгоо һүр хүсые саашадаашье бэхижүүлхэ байһаниинь бата найдалтай.

Полковник А. СКОННИКОВ,
БМАССР-эй облвоенкомадай политическэ таһагай начальник.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын гарнизоной Н-скэ частиин дайшалхы болон политическэ һуралсалай отличнигууд (зүүн гарһаа) ахалагша лейтенант Д. Ухинов, солдат С. Выборов, сержант Б. Бадмадоржиев, ахалагша лейтенант Д. Дамбаев.
А. Мантаевай фото.

Албаяа дүүргээд, артельдээ ошохоб

Би сэрэгтэ алба хэхэ уялгаяа дүүргэжэ байха үедөө Советскэ Армиин 40 жэлэй ойе угтаха золтой байбаб. 1955 ондо Агын Бурят-Монголой национальна округой Могойтын районой «Победа» гэжэ түрэл колхоздоо комбайнераар хүдэлжэ байтараа армида абтаа һэм. Хоёр жэлһээ дээшэ саг соо сэрэгэй һургуулида байха зуураа, алдарта армиингаа дайшалхы түүхэтэй танилсажа, зэр зэмсэгүүдыень, баян техникыень шудалааб. Энэ алдарта һайндэрые эрхим һуралсалаар угтахын тулада ехэ оролдолго гаргагдаһан байна. Советскэ Армиин сэрэгшэд байһан тулада часттиимнай солдадууд урдаа табигдаһан зорилгые дүүргэжэ шадаабди.

Манай арми залуу сэрэгшэдые гансахан дайшалхы хэрэгтэ һургадаг бэшэ, соёл культура, юрэнхы эрдэмээ дээшэлүүлхэ ябадалдань ехэ туһа хүргэдэг байна. Энэ һайндэртэ бэлэдхэлэй үедэ Советскэ Армиин дайшалхы түүхээр, арадай ажахые саашадань хүгжөөлгөөр һонирхолтой лекцинүүдые шагнаһан байнабди.

Албаяа дүүргэһэнэйнгээ һүүлдэ түрэл колхоздоо ошожо, хүдэлхэ зорилготойб. Колхознай Агын эгээ баян колхозуудай нэгэн юм. Гансахан хонидойнь тоо 20 гара мянга болодог. 1957 оной ажахын тоосоогоор нэгэ ажалта үдэртэ 10 шахуу түхэриг мүнгэ хубаагаа. Колхозоймнай малшад һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхын түлөө эрид шууд тэмсэжэ байна. Нютагайхидайнгаа энэ тэмсэлдэнь өөрынгөө хубитые оруулалсахаяа хүлеэжэ байнаб.

Б. Бадмадоржиев,
Н-скэ частиин сержант.

Түрэл армидаа батаар найданаб

Совет засагай һаяхан тогтоод байһан 1919 он һэн. Энэ үедэ хүдэлмэришэн, таряашадта зол жаргал олгоһон залуу советскэ засагые унагааха зорилго табиһан капиталистнуудай тухирдаһан Колчак, атаман Семенов гэхэ мэтын этэгээдүүд Сибириин ажалшадай дунда зэбүүрхэмэ муухайгаар аашалжа байгаа. Тэдээндэ тон ехээр дураа гутаһан, эрхэ сүлөөгөө гартаа абахын түлөө эрид шууд шиидэһэн ажалшад партизанска хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа эхилһэн байха юм.

Энэ үедэ би Байкало-Кудара тосхондо эмхидхэгдэһэн партизанска отрядта түрүүлэн оролсожо, Совет засаг байгуулхын түлөө тэмсэжэ жагсаа һэм. Татаурово станци дээрэ хүрэжэ ерэһэн капеллевецүүдтэ эсэргүү тулалдаан болоо бэлэй. Манай партизанска отрядайхид буу зэбсэгэйнгээ талаар тэдээндэ хүрэхэшьегүй һаа, Октябрьска революцида үнэн сэхэ байһан туладаа тэдэ бандидуудые үгы хэжэ шадаа.

Татауровод а х и тулалдаанһаа хойшо манай отряд бүри ехэ хүсэтэй, дайшалхы шадабари мэргэжэлтэй болоо һэн. 1921 ондо барон Унгернын бандидуудта эсэргүүсэн Кяхта шадар тулалдаха ушар гараа бэлэй. Эндэ бүришье шангахан буудалдаан боложо, бандидууд бутаран тэргэдэһэн юм.

Советскэ Армиин 40 жэлэй ойе һайндэрлэжэ байхадаа, социализм байгуулһан арадай засагай түлөө тэмсэлдэ өөрынгөө хубитые оруулалсаһа н д а а омогорхоноб. Мүнөө пенсионершьеболоод байхадаа ниитын хүдэлмэридэ шадалайнгаа зэргээр туһа хүргэхыел оролдоноб.

Дүшэн жэл соо шанга тулалдаануудта хатуужан алдаршаһан Советскэ Армиингаа саашадаашье Эхэ ороноо, түрэл арадайнгаа амгалан тайбан ажалые батаар хамгаалха байһандань найданаб.

И. Курикалов,
партизан.
Кяхта.

Армимнай арадтаяа барисаатай

Октябриин революциин мүндэлһэн алдарта Ленинградые немецкэ фашистнуудай бүһэлэлгэһөө сүлөөлхын түлөө хэсүү шанга тулалдаан 1942 ондо түлэб дундаа ябажа байгаа. Аяар холын Сибирьһээ ошоһон сэрэгшэдтэй хамта дайнай гал түймэр эндэ түрүүшынхеэ хараа бэлэйб.

Революциин үлгы хото байһан энэ городые дүшэн жэлэй саана, 1918 ондо аюулһаа аршалһан армимнай фашистска эзэмдэгшэдые үй бута сохижо шадаа. Би энэ тулалдаанда хабаадалсажа, хоёр дахин шархатаа һэм. Дайнай дүүрэтэр взводой командираар ябалсаһан байнаб.

1946 ондо армиһаа табигдажа, Эхэ оронойнгоо арадай ажахые һэргээн хүгжөөхэ бүгэдэарадай тэмсэлдэ хабаадалсажа эхилээб. Мүнөө Ленинэй орденто паровозовагонно заводто наймадахи жэлээ хүдэлмэрилнэб. Заводоймнай оло мянган хүдэлмэришэд болохоёо байгаа СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэрые ажалай шэнэ амжалтаар угтаха гэжэ шиидэнхэй. Зориһон хэрэгээ дүүргэхын түлөө ажалай вахтада жагсажа, халаан бүхэнэйнгөө нормые 200 процент хүрэтэр дүүргэнэб.

Арад зоной шуһан дээрэ баяжадаг монополистнууд дайнай түймэр дахин табихые, манай амгалан ажалыемнай таһалдуулхые һэдэһээр үнинэй. Эб найрамдалда дуратай арад зон хүсэтэй. Империалистнуудай амыень татаха гүйсэд арга шадалтай.

Д. Дармаев, ПВЗ-гэй
түмэр харуулдагша.

Хэзээдэ бэлэмди

Советскэ Армиин сэрэгшэд алдарта 40 жэлэйнгээ ойе мүнөөдэр баярай оршон байдалда тэмдэглэжэ байна. Тиигэншьегүй яахаб: манайда революциингаа, мүн бусад түүхэтэ һайндэрнүүдээ ажал хэрэгтээ шэнэ шэнэ амжалта түйлан угтадаг һайн һайхан ёһо заншалтай ха юм.

Минии даажа байһан взводой солдадууд һайндэрөө эрхим һуралсалаар угтаха гэжэ шиидээ һэн. Тиин хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, дайшалхы хэрэгэй болон политическэ һуралсалай отличнигууд боложо, часть соогоо түрүү һуури эзэлһэн байна. Сержант Юрий Рогалев, солдадууд Леонид Кузьмич, Николай Красильников гэгшэд илангаяа һайнаар һурана.

Түйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарха ёһогүйбди. Коммунистическэ партяар хүмүүжүүлэгдэһэн түрүү армиин сэрэгшэд байһан туладаа Эхэ ороноо хамгаалха хэрэгтэ хэзээдэшье бэлэн байха хэрэгтэй. Тэрэнэй тулада шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ тон шухала. Саашадаа би сэрэгэй академидэ һураха зорилготойб.

Д. Ухинов,
ахалагша лейтенант.
Н-скэ часть.

Ц. НОМТОЕВ

Сталинградай тулалдаан

…Армиин намтарта
…н хуудаһа нэмээһэн,
…н зэбсэгэй алдарые
…ургэн үсхэһэн,
…а арадайм зоригые
…уулан дэлхэйдэ гайхуулһан
…хэ түүхэтэй
…инградай тулалдаан.

Уласай дайсан фашистнарай
Улаан голдо хүрэһэн,
Добтолон ерэһэн дээрмэшэдэй
Дууһаха үүдэ нээһэн,
Сэсэн үнэн арадай
Сэдьхэл һанаа хангаһан
Агуусхэ түүхэтэй
Сталинградай тулалдаан.

Дунай дээрэ болоһон ушар

…ай мүрэн манһаа хэлэшэгүй холо. …гүрэнһөө абаад, Югославиин, Вен… …Румыниин тала дайдаар тойрожо, …ар урдаһан үһаяа Хара далайда …иг. Үльгэр түүхэдэ ороһон Дунай …тухай зохёоһон Штраусай хүгжэ… …е бидэнэр урматайгаар шагнадагбди. …арадай суута полководец Алек… Суворовой Дунай мүрэнии гаталан, …ин эзэрхэг туримхайнуулые үй бута …ов, Измаил хэрэмые абаһан тухай … алдар түүхэ гэршэлдэг.

…Теэд мүнөө болоод байхада Дунай …ямар һонин юумэ хэлэхээ забда… — гэжэ уншагшад намһаа асуужа…

…э асуудалда харюу үгэхэ зэргэтэйб. …һаяхан шэхэндээ дуулаагүй юу… …уулаад, гайхахын ехээр гайхаһанаа …рта хөөрэхэ хүсэлэнтэйб.

…ар тиимэ юумые шэхэндээ хабшуулаа …б? Шагнажа хайрлыт, хүндэтэ ун… …ад.

…мэндэ һэн, ажалаа дүүргээд, гэртээ …ха гэжэ байтарни, танигдаагүй, ун… …ара хүн орожо ерээд:

…«Байгалай толон» журналай редак… …да бээ?—гэжэ аалин янзаар, зоолэ… …намһаа асууба.

…Тиимэ даа, һүүгыт,— гэжэ диван …э заагаад, «энэмнии шүлэг бэшэдэг …шүүлай нэгэниинь ха»— гэжэ ту… …аб.

…Та, шүлэг асаржа ерээ гүт, тиигээ …рэнээ наашань үгэгты,—гэбэб.

…Үгы даа, би шүлэг бэшэдэггүй хүм… …Москалев гээшэб. Уран зураашадай …а хүдэлмэрилэгшэб, зурадаг хүм…

…ая арбаад зурагууд табигдаба. Тэ… …ень харан гэхэдэм, бараг лэ зурагууд …аба. Досоом гэнтэ дулаарба: манда …зураашан хүн хэрэгтэй ха юм. Талаам… …болохододоо зураашан хүн оорoo манда ерээбшэбы гэжэ бодоод, Москалевто хандабаб:

—Зурагуудтнай болхотой шэнгеэр харагдана. Һаяар ерэжэ үзөөрэйгты.

Москалев толгойгоо дохёод, абяагүй намда гараа һарбайгаад гаража ябашоо һэн.

Үглөөдэрынь үнөөхи Москалёвоймнай зураг һайшаагдажа, журналдаа үшөө хэдэн зурагуудые захиха гэлсэбэбди. Тиимэһээ уран зураашаяа бэдэрхэ хэрэг гараба.

Үдэшын 5 саг боложо байба. Нүхэр Москалев Улан-Удын пионернүүдэй байшанда уран зуралгын кружок хүтэлжэ байһаниинь дуулдаба.

Москалевой хүтэлдэг кружок пионернүүдэй байшангай эгээл саада буланда байгаа. Сэхэ тэрэ таһаг тээшэ ошоод лэ, үүдыень үгэарха гэжэ байтарам, намайе нэгэ хүн тохоногһоом барьядхиба. Харахадам арбаадтайхан басаган, зүүн гартаа улаан бүд уяжархиһан, минии урдаһаа хатуушагаар лэ хараад байба.

—Һаалта хэжэ болохогүй. Занятиин забһарай болохые хүлеэгты. Тэндэтнай Георгий Николаевич!—гэжэ шэбэнэн хэлэбэ. —Эндэ фронтдо ябаһан тухайгаа хөөрэжэ байна. Манай Георгий Николаевичые Советскэ Союзай Герой гэжэ мэдэнэ бэзэт?

Сэхыень хэлэхэ болоо һаа, энэ шамбай басагаханай арюун сэбэр нюдэ руу сэхэ хараха аргагүй болошоод байгаа бэлэйб.

«...Минии таанадта хөөрэхэ юумэмни Дунай мүрэнэй эрье дээрэ болоһон тулалдаан тухай,—гэжэ үүдэнэй саанаһаа дуулдаба.—1944 ондо манай сэрэгүүд, Венгриие немецкэ фашистнуудһаа сүлөөлхэ гэжэ юһэдэхи сохилтоёо бэлдэһэн байгаа. Би тиихэдэ хоёрдохи Украинска фронтдо ябалсаа һэм. Тэрэнэй урда тээ бидэнэр Днестр мүрэниие гаталжа, Яссы-Кишинёвой дэргэдэ хүреэлэгдэһэн немецүүдэй сэрэгүүдые үгы хэһэн байгаабди. Урдамнай Дунай мүрэниие гаталха ээлжээн ерээд байгаа. Дунайн саана Венгриин столица—Будапешт.

Дунай мүрэн Будапештһээ тээ доогуур хоёр һалаа боложо, тон ехэ ольторог тойрон урдадаг юм. Тэрэ ольторог дээрэ—немецүүдэй обороно. Гансахан тэрэ ольторог бэшэ, Дунайн нүгөө һалаагай эрьеһээ абаад бүри Балатон, Веленце нуурнууд хүрэтэр—немецүүдэй аяар хэзээнһээ бэлдэһэн обороно. Гитлер өөрынгөө сэрэгүүдтэ иигэжэ хэлэһэниинь бидэнэр мэдэхэ байгаабди: үхэгты, Будапештые советскэ сэрэгүүдтэ үгэхэгүйт!...»

Би тэрэ үедэ пулемёдой рото хүтэлдэг байгааб. Декабриин хорёодоор Дунайн эрьедэ дүтэлхэ гэһэн захиралта манай рото абаһан байгаа.

Венгриин үбэл гээшэ манайхида орходоо һураггүй зөөлэн, Дунай мүрэн бүхэли үбэлдөө мүльһэн гээшые мэдэдэггүй.

Мүльхи мүльхиһөөр, наранай ороходо гэжэ байхада минии рото заагдаһан газартаа хүрэжэ ерээ бэлэй. Урдамнай Дунай сэл хүхэ үһаяа долгитуулан, эрьеынгээ захаар сагаан хөөһэ бууража байба. Дурамаараа хаража үзэбэб. Саада эрьень хүлһа ожорһоор хушагданхай. Нэгэл газарта хүлһаниинь үсөөншэг байба. Тэндэ үһанайнь урасхал балай гүнзэгы бэшээр харагдаба. Сэлэнгын эрьедэ түрэһэн хадаа, үһанай аяг зан мэдэхэб: гүнзэгы газартаа үһан тэбхыжэ, намдуугаар урдадаг. Минии шэртэжэ тэмдэглэһэн газарта урасхалынь миралзажа харагдаба.

Һүни болобо. Гэб гэнтэ, һүүлгаар адхаһандал, аргагүй ехээр бороон орожо эхилээ.

— Яагаашье хэрэггүй юумэ болобо гээшэб!—гэжэ минии взводно командирнуудай нэгэн хэлэбэ.

— Юу хэлэнэ гээшэбши, манда эгээл һайн юумэ боложо байна ха юм!— гэжэ харюу үгэбэб.

Һүниин хоёр сагта, ротоёо хүтэлжэ, үһа руу оробоб.

Дунайе гаталалга эхилээ!..

Манай ябаха газарта үһанай эгээ гүнзэгынь—метр хахад, хоёр метр шахуу гэжэ манай разведчигууд тодорхойлһон байгаа. Бидэнэр нэгэшье онгосогүйгөөр, һалашьегүйгөөр оймоод гараха зорилготой ябаа һэмди.

Хэдышье болгоомжотой ябанабди гэхэдэ, дайсан һэргэг лэ байгаа. Эрьеһээ гушаад метр ябабабди. Үһан һугадамнай хүрэхэ болобо. Тиигэжэ ябатарнай немецүүд ажаглаба хэбэртэй: гэб гэнтэ, огторгойн одо мүшэд шэнги ракетэнүүд ялалзашоо. Тиихэтэйншье зэргэ дайсанай талаһаа буугай һомон аадар шэнгеэр адхаршаба...

Хэсүүтэйл саг болобо. Ракетэнүүдэй гэрэлдэ элеэр харагдаад байгаабди. Галтай һомонууд нарихан утаһа татаһандал үһан дээхэнүүр зуралзажа байна. Яаха бэлэйб?!. Тэдээндэ дайрагдаһан нүхэдэймнай эндэ тэндэ һүхирхэ, ёолохо абяан соностожо эхилээ. Эгээл энэ үедэ:

—Хоёрдохи аргаар гаталха. Урагшаа!»—гэжэ командалбаб.

Аюултай сагта хэрэглэгдэхээр бэлдэгдэһэн аргамнай иимэ байгаа: уушхандаа шадаха соогоо агаар татаад, шунгаха хэрэгтэй. Тиигээд үһан доогуур урагшаа дабша. Һүүлээрнь дахин бултайжа амилха, дахин шунгаха... Иигэ иигэһээр урагшаал, урагшаал ябаа бэлэйбди.

Нүгөө эрьедэ хүрэхэ болоходоо, манай мэдэлдэ ороһон автоматчигууд түрүүн харайжа гараа. Тэдэмнай манаа хахалан, пулемёдуудаа тодхохо зали гаргуулха даалгабаритай байгаа.

Автоматчигуудайнгаа һүүлээр уданшьегүй эрье дээрэ харайжа гарааб. Гэнтэ, нэгэ автоматчигнай ёошье гэнгүй мухаришаба. Обёорон гэхэдэм, газар дээгүүр утаһан таатай.

—Сапёрнууд, урагшаа, бэшэн зогсогты!—гэбэб.

Ольторогой бухы эрье дээгүүр электрын галтай утаһанай байһые сапёрнууднай утэр түргэн таһа отолжо, ротын гараха забһар хэбэ. Саашаа юун боложо эхилээб гэхэдэ, хэлээр тайлбарилхын аргагүй. Гэнтэ, тэнгэри хаха бууһан шэнги болоод, урдаһаамнай таһалгаряагүй нэрьеэн, гал түймэр болошоо һэн. Бидэнэр арай шамай нэгэ заахан газар эзэлбэди. Үхэр буугай һомон, минэ мүндэр мэтээр тэһэржэ эхилээ.

Бидэшье минии хэбтээгүйбди. Шадал мэдэн буудабабди. Маанад тээшэ атака удаа дараалан боложол, боложол байна.

Боложо байһан энэ аюулта тулалдаанай үедэ ротымни плацдарм эзэлһые мэдэхэдээ, манай сэрэгүүд Дунайн һалаа руу адхаржал мэдээ. Иигэжэ Дунайн зүүн һалааe гаталаа һэмди. Үглөөгүүр болоходо ротоһоомни оройдоо дүрбэхэн хүн амиды үлэһэн байгаабди. Эдэ дүрбэндэ Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо һэн.

Иимэл даа, хүбүүд. «Измаил хэрэмые дайлан абаха гэһэн хүн өөрынгөө үе наһанда нэгэл зорихо шадалтай» гэжэ Суворовой хэлэһэн үгые мэдэнэ бэзэт. Манай сэрэгүүдэй Дунайе гаталхыень хараа һаа, Суворов юун гэжэ хэлэхэ байгаа гээшэб? Тэрэниие таанад өөһэдөө бодожо үзэгты...

А. БАЛЬБУРОВ.

Улаан партизануудтай уулзаба

Һаяхан Түнхэн тосхоной үйлсэнүүдээр хүн зон олон байба. Энэ үдэр Слюдянка станциһаа улаан партизанууд ерэхэ ёһотой байгаа. Тэдэнэр Совет засаг тогтоохын түлөө Түнхэндэ болоһон байлдаануудта хабаадалсаһан байха юм.

Хүндэтэ айлшад үдэ багта хоёр автомашинаар Культурын байшангай газаа ерэжэ тогтобо. Айлшадые угтахаяа тосхоной хэдэн зуун ажалшад сугларанхай байба. Тэдэнэр уданшьегүй айлшадтаяа хамта Улаан тугуудые намилзуулан, жагсаалаар дабшажа, «Хада уула, харгы замаар» гэһэн партизанууд дуу дуулалдан, Слюдянкын партизан отрядай түрүүшын командир Иван Захаровые хүдөөлүүлһэн газар тээшэ ошоо.

Нүхэр И. Захаров 1919 ондо тосхоной кулагуудта баригдажа, алуулһан юм.

Энэ дурасхаалта газарта ажалшадай митинг болобо. Митингые ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. А. Домышев нээгээ. Улаан партизануудай зүгһөө Иван Захаровай отрядай разведчик байһан Евгений Павлович Сорокин үгэ хэлэбэ.

Митингын дүүрэһэн хойно И. Захаровай хүүр дээрэ баглаа сэсэгүүд табигдаа.

Һүүлдэнь тосхоной Культурын байшанда улаан партизануудтай тэндэхи ажалшад уулзаба. Хүндэтэ айлшадые һургуулиин пионернүүд амаршалаа. Улаан партизанууд Петр Истафьевич Минин, Евгений Павлович Сорокин партизан отрядай тэмсэл тухай, партизануудай гаргаһан баатаршалга тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээрэһээ доошо) 1. Слюдянкын партизан отрядай түрүүшын командир И. Захаровай хүдөөлүүлһэн газар дээрэ ажалшадай митинг боложо байна. 2. И. Захаровай хүүр дээрэ баглаа сэсэгүүдые табилга.

Д. Цыбикжапов.

„СОВЕТСКЭ АРМИ, ДАЛАЙН-СЭРЭГЭЙ ФЛОТ 40 ЖЭЛ СОО" ГЭҺЭН ВЫСТАВКЭ

Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой 40 жэлэй һайндэрые угтуулан, Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекэдэ номой, уран зурагуудай выставкэ нээгдэбэ. Выставкын түрүүшын стенд дээрэ манай ороной Зэбсэгтэ Хүсэнэй юрэнхы түүхэ тухай номууд, зурагууд табигданхай. Удаадахи стендэнь Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой дайшалхы замые харуулна. Совет засагай тогтоһонһоо хойшо гадаадын болон дотоодын дайсадта эсэргүүгээр Улаан Армиин тэмсэһые, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ ябаган, агаарай, уһан сэрэгшэдэй баатарлигаар тулалдаһые, дайсадай саг зуура эзэлһэн газар дээрэ партизануудай мүхэшэгүй зоригтойгоор тэмсэһые һонирхомоор харуулна. Выставкын гурбадахи стендэнь мүнөө үедэ манай Зэбсэгтэ Хүсэнэй арадуудайнгаа эб найрамдал сахин хамгаалжа байһан үеые харуулна.

Тус выставкые харагшад ехээр һонирходог, үндэр сэгнэлтэ үгэдэг байна.

Н. Карташов.

Ажалнай урагшатайгаар ябана

Колхозо й м н а й правлени, партийна организаци бидэнэр, малшадай ажаһуудалые һайжаруулхын тулада анхаралаа яһала табина. Дүрбэхэн жэлэй туршада манай фермын һаалишадай байра байдал бүри һайжараа. Шэнэ улаан булантай болообди. Сүлөөтэй сагтаа тэндээ сугларжа, шэнэ газетэ, журналнуудые уншажа байдагбди. Мүн эндэ шатар, даам, домино бии, радио, телефон оруулагданхай. Иимэ һайн байдалтай байхадамнай ажалнайшье урагшатайгаар ябадаг.

Бидэнэр, һаалишад, үнгэрэгшэ жэлдэ һү һаалгаар абаһан уялгаяа дүүргээ һэмди.

Би өөрөө 1958 ондо үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һааха уялга абаад, ажаллажа байнхайб. Мүнөө үнеэдэймни олонхинь тугаллаа. Үбэлдөө сүүдхэ соо үнеэн бүриһөө хахад пүүд һү һааха гэһэн мүрысөөн манай һаалишадай дунда дэлгэрэнхэй. Минии һаадаг «Маруся», «Манька», «Сондоохон» гэжэ үнеэд мүнөө сүүдхэдээ хахад пүүдһээ ехэ һү үгэнэ, һү гарасынь зэргээр үнеэдтэ үбһэ, зелёнко, силос, һолоомо, талханай һагшадаһа, турнепс үгэнэбди.

Фермымнай дэргэдэ 60—80 тонныи багтаамжатай силосэй нүхэн бии. Зун, намарай үедэ эдэ нүхэнүүд соогоо сабшалангай ногоогоор силос даража, мүнөө энэ тэжээлээ үнеэдтээ эдюулжэ байнабди.

Н. Сыденова,
«Путь Ленина» колхозой һаалишан.
Түнхэн.

Автомашинануудые абана

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз (Хори) автомашинануудые олоор абана. Февраль һарын эхеэр тус колхоз «ГАЗ-51» маркын ашаанай, «Волга» маркын хүнгэн машина абаа. Мүн «ИЖ-49» маркын мотоцикл худалдажа абтаһан байна.

М. Намсараев.

СПОРТЫН ҺОНИН

Манай ахадуу Монгол Арадай Республикын түб хотодо—Улаан Баторто санашадай хоорондо нүхэрэй ёһоной уласхоорондын мүрысөөн боложо дүүрэбэ. Мүрысөөндэ республикымнай солбон санашад Аненков, Алексеев, Цыцыков, Заиграев, Дармаева, Аюшеева, Разаренова, Юдинцева гэгшэд хабаадалсаа.

Нааданай түрүүшын үдэр эрэшүүлэй дунда 4х10 километрын эстафетнэ урилдаан болоо. Манай республикын санашад энэ зайе хурдан солбоноор гаталжа, урилдаанда илаба. Санашан Иван Аненков эстафетэ дамжуулхадаа бултанһаа һайн саг харуулаа.

Тэрэшэлэн эхэнэрнүүдэй хоорондо үнгэргэгдэһэн 4х5 километрын һорёондо манай республикын санашад илаа. Тэрэнэй удаа 5 километртэ мүн эхэнэрнүүд урилдаба. Республикымнай хүдөөгэй санашан Маргарита Разаренова энэ зайе 22 минута 36 секунда соо гаталжа, түрүүлэн ерээ. Хоёрдохи һуурида —Цыцык Дармаева гаража, Юдинцева, Аюшеева гэгшэд гурба, дүрбэдэхи һуури эзэлээ. Арбан километртэ болоһон урилдаанда Маргарита Разаренова мүн лэ түрүүлэн ерээ. Цыцык Дармаева энэ зайе 50 минута соо гаталжа, хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Эрэшүүлэй дунда болоһон 18 километрын урилдаанда Геннадий Алексеев шуран солбоноор гүйжэ, түрүү һуурида гараа. Тэрэнэй удаа Василий Заиграев ерэжэ, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Гурбадахи һуурида Монгол Арадай Республикын санашан Тарва гараа.

Тиихэдэ 30 километрын урилдаанда хабаадаһан санашадай дундаһаа Иван Аненков эгээ түрүүлэн ерээ. Тэрэ энэ зайе 1 час 53 минута 47 секунда соо гаталһан байна. Санашан Николай Цыцыков 2 час 01 минута соо гаталжа—хоёрдохи, гурбадахи һууриие Монгол Арадай Республикын түлөөлэгшэ Зундый эзэлээ.

Гурбан үдэрэй туршада үнгэргэгдэһэн мүрысөөнэй дүнгэй ёһоор, манай республикын санашад зургаан түрүү, дүрбэн хоёрдохи һууринуудые эзэлжэ, мүрысөөндэ илаба.

Улан-Баторта болоһон урилдаанай удаа манай республикын санашад тэндэһээ сэхэ Томск городто зононууд хоорондо үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ хабаадалсахаар самолёдоор ниидээ.

Н. Семенов.

***

Трамплинһаа һүрэлгөөр болохо мүрысөөндэ хабаадалсахаар манай республикын санашад Бобров, Хмелев, Загоскин гэгшэд Киров город мордобо.

***

Сибириин, Дальна Востогой конькишадай дунда түрүү һууриин түлөө мүрысөөн Эрхүү городто эхилбэ. Энэ мүрысөөндэ манай республикаһаа спортын мастер Яременко, Давыдов, Щеглатов, Самолетов, Боброва, Любимова, Давыдова ба бусад хабаадалсана.

***

Киров городто санаар багшанарай дээдэ һургуулинуудай хоорондо үнгэргэгдэһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Бурят-Монголой багшанарай институдай санашад хоёрдохи группа соохоо нэгэдэхи һуурида гараа.

***

Һаяхан республика дотор санаар үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Кабанскын аймагай санашад габшагай солбоноо харуулжа, хүдөөгэй санашадай дундаһаа түрүү һуурида гараһан байгаа. Тэдэнэр Хабаровск городто үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэ олобо.

***

Баскетболоор республикын түрүү һууриин түлөө болоһон мүрысөөн дүүрэбэ. Эрэшүүлэй дундаһаа «Буревестник» бүлгэмэй (зооветинститут) команда түрүү һуурида гараа. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа багшанарай суглуулагдамал команда илаба.

А. Михайлов.

Арадай хэлэдэг аман үгэнүүд

1. *Эрдэмые — эдэбхи хэшээлээр һурадаг. Дуршалые — баатар ажалаар олодог.*
2. *Дуһал хуряахада — далай болохо, Дуулаһанаа хуряахада — эрдэм болохо.*
3. *Хойрогто үгэ хэлэнхаар, Зээрэгтэ урга зүү!*
4. *Һууһан сэсэнһээ — Ябаһан тэнэг дээрэ.*
5. *Ухаанай хүрөөгүй газарта — Нюдэн хүрэхэгүй.*

ХИЛЫН СААНАҺАА

Хитадай правительственна делега[ци] Корейһээ мордобо

ПХЕНЬЯН, февралиин 21. (ТАСС). КНР-эй Гүрэнэй соведэй премьер Чжоу Энь-лай түрүүтэй Хитадай правительственна делегаци февралиин 21-нэй үглөөнэй 10 часта эхэ нютагаа бусахаяа мордоо.

КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй Түрүүлэгшэ Ким Ир Сен түрүүтэй Корейн ажалай партиин болон правительствын хүтэлбэрилэгшэд, городой олон ажалшад айлшадаа Пхеньянай вокзал дээрэһээ мордохуулаа. Хитад арадай түлөөлэгшэдые үнэн зүрхэнһөө хүндэлэн, һайханаар айлшалуулһанайнь түлөө Корейн арадта, рес... правительствода болон м... Ир Сендэ Чжоу Энь-лай баясхалан хүргэбэ.

КНДР-тэ байха зуураа Корейн парти, правительс... тэлбэрилэгшэдтэй хэлсэ... байгша оной февралии... хамтын мэдүүлгэ толилоо... хэлсээнэй һүүлээр манай... ной хани барисаан, харилс... лалга, бэе бэедээ туһа... улам үргэдэжэ бэхижэхэ... Чжоу Энь-лай мэдүүлбэ.

Египет, Сиридэ асуулта үнгэргэгдэжэ...

КАИР, февралиин 21. (ТАСС). Арабуудай нэгэдэмэл республика байгуулха, шэнэ республикын президентээр Гамаль Абдель Насерые һунгаха тушаа асуудалаар Египет Сири хоёрой арад зоной дунда февралиин 21-дэ асуулта үнгэргэгдэбэ.

Каир гоё һайханаар, һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. Хаа хаанагүй Египет Сири хоёрой национальна тугууд, плакадууд, транспарантнууд харагдана. Арабуудай нэгэдэмэл республикын тогтоһые амаршалһан лозунгнууд үйлсые хүндэлэн татаатай.

Мүнөөдэр хүдэлмэриин үдэр бэшэ. Тиигэбэшье, эртэ үглөөн... лээд Каирай үйлсэнүүд... олон. Үглөөнэй 8 часта һу... участогууд нээгдээ. Сири... хоёрто нэгэ зэргэ һунгал... гэгдэхэ. Һунгагша бүхэн... бюллетень үгтэнэ. Сири Е... рой нэгэдэжэ, Арабууда... мэл республика байгуулһа... һайшаана гүт гэһэн асуу... үнгэтэй бюллетень соо таб... Арабуудай нэгэдэмэл респ... президентээр Гамаль Абд... рые һунгаха гэһэн дурадха... жэнэ гүт гэһэн асуудал са... гэтэй бюллетень соонь бэш...

Халаиб гэжэ нютагай зоной дунда асуулта үнгэргэх... гэжэ Египет шиидхэбэ

ПАРИЖ, февралиин 21. (ТАСС). Египет Судан хоёрой хилэ дээрэ байдаг, хэнэйшье болохонь мэдэгдээгүй Халаиб гэжэ нютагай зоной дунда асуулта үнгэргэхэгү... Египедэй шиидэһэн тухай радио соносхоо гээд Фран... агентство мэдээсэнэ.

Египет Судан хоёрой харилсаан

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 21. (ТАСС). ООН-до байдаг Суданай түлөөлэгшэ Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэдэ бэшэгээр хандажа, Судан Египет хоёрой зарга шиидхэхын тулада Соведэй заседани зарлахыень гуйба.

Египет Судан хоёрой хилэ дээрэ оршодог газар хэнэй болохоб гэһэн арсалдаан хоёр гүрэнэй хоорондо гараа юм. Энэ газар Египедтэ хабаатай гэжэ тоолоод, Египе... вительство эндэ асуулта... жэ, Сиритэй нэгэдэхэ гэһэ... халда арад зоной ямараа... жа байһые мэдэхэ гэжэ ... байгаа. Теэд Судан энэ га... най гэжэ тоолоно.

Аюулгүйн Соведэй засед... ралиин 21-дэ Москвагай с... часта зарлагдаха.

Америкын „Атлас" ракетэ баһа табигда...

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 20. (ТАСС). Баруун зүгтэхи түби хоорондын ори ганса баллистическэ ракетэ болохо «Атлас» ракетые америкынхид баһа табижа шадабагүй гэжэ Ассошиэйтед Пресс агентство мэдээсэнэ. Энээнһээ урда тус ракетэ таба дахин табигдаха гээд, эбдэршэдэг байгаа. Түрүүшын хоёр «Атлас» газарһаа дэгдэмсээрээ хажуу тээшээ замһаа хадууржа, бута һүрэшоо.

Удаадахи хоёр «Атлас» оройдоол 600 миль газар ниидээд байна. Тиихэдэ табадахи табигдаад 4 минутын үнгэр... хада тэһэршоо һэн.

«Атлас» ракетэ часай тур... мянган миль ниидэжэ, 5 мя... лиин газарта ядерна һомо... жа тэһэлхэ ёһотой. Теэд ... оной хоёрдохи хахадһаа на... ракетын ошохо газартаа ... бэрхэтэй гэжэ агентство м...

Германиин Федеративна Республика. Бремен, Бремерсхафен, Де... Ганновер гэжэ городуудта бүд нэхэдэг промышленностиин 7 мянга ... дэлмэришэн забастовко хэжэ байна. Час бүриин ажалай түлөөһэ дээш... гэһэн эрилтэ тэдэнэр табина.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ганновертохи предприятиин 2 мянган хүд... забастовко соносхоод, фабрикын үүдэндэ өөһэдынгөө харуул табяад бай...

ТАСС-эй фото...

НАТО-гэй зонхилогшод атомна дайнда бэлэдхэнэ

БОНН, февралиин 21. (ТАСС). Америкэдэ Хантсвилл гэжэ нютагта ракетнэ буу зэбсэг табиха сэрэгэй мэргэжэлтэдые бэлэдхэдэг тусхай һургуули бии гэжэ Баруун Германиин «Боннер Рундшау» газетэ мэдээсэбэ. Мүнөө энэ һургуули... рикынхидһээ гадна, НАТО... баатай оронуудһаа—Баруу... ни, Франци, Итали, Бельги... болон бусадһаа ерэһэн офи... һуралсажа байна.

МЭДЭЭСЭЛ

Бурят-Монголой соёлые шэнжэлхэ институт СССР-эй АН-ай Хэлэ бэшэгэй институтдай хамта зүблөө хэжэ, «Бурят-монгол хэлэнэй грамматикын («Юрын болон сложно мэдүүлэлнүүдэй синтаксис») II-дохи бүлэг, мүн республика дотор нютаг нютагай хэлэ, аман зохёол шэнжэлхэ хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа асуудал зүбшэн хэлсэхэнь.

Грамматикын гар бэшэгтэй Б.-М. НИИК-ын библиотекэдэ, багшанарай институтда, Гэгээрэлэй министерстводо, Номой хэблэлдэ, «Бурят-Монголой ...» газетын редакцида танилсажа бол...

Хэлэ бэшэг шэнжэлэгшэд, һу... учебник зохёогшод, түрэлхи хэл... шанар, уран зохёолшод, журн... болон энээндэ хабаатай бусад ... организацинууд дурсагдаһан ... эдэбхитэйгээр хабаадалсыт гэжэ ... турын институт гуйна.

Б-М. НИИК-ын ди...

ОЛОНДО ОЙЛГОСОТОЙГООР БЭШЭХЭ

Хүдөө бэшэгшэдэй аймагай суглаануудһаа

Һаяхан жара гаран хүнэй хабаадалгатайгаар хүдэлмэришэд, хүдөө бэшэгшэдэй суглаан Петропавловкада боложо, тэрээн дээрэ «Зэдын колхозник» гэжэ аймагай, мүн республиканска газетэнүүдэй жэл соо хэһэн хүдэлмэриин тоосоое зүбшэн хэлсэбэ.

Тоосоонууд тушаа үгэ хэлэгшэдэй олонхи арад зониие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ газетэнүүдэй ехэ үүргэ дүүргэжэ байһаниие тэмдэглэхэтээ хамта, тэдэнэй хүдэлмэридэ ушардаг үшөө ехэхэн дутагдалнуудые шүүмжэлээ.

Эгээл түрүүлэн үгэ абаһан «Үшөөтэйн колхозник» гэжэ Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо хэблэгдэдэг олонтиражна газетын редактор нүхэр **Сапкеев** аймагайнгаа газетын дутуу дунданууд тухай тобшохоноор тогтожо хэлэбэ.

— Аймагаймнай газетын хуудаһанууд дээрэ шалгагдаагүй баримтануудтай юумэнүүд толилогдодог, —гэжэ тэрэ шүүмжэлбэ. —Тэрээнһээ боложо зарим баримта буруугаар, худалаар харуулагдашадаг.

Саашань нүхэр Сапкеев колхозуудай олон хэһэгээр гарадаг газетэнүүдые хэблэхэдэ ушардаг дутагдалнууд тухай хэлээ.

—Аймагай, мүн республикыншье газетэнүүд хүдөө бэшэгшэдтэеэ, уншагшадтаяа холбоо барисаа муутай, — гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретарь нүхэр **Жапов** үгээ эхилбэ.—Эгээл энээнһээ боложо олохон асуудал газетын хуудаһанууд дээрэ огто харуулагданагүй. Жэшээлхэдэ, сомоной, сельскэ Соведүүдэй хүдэлмэри, мүн партийна ажабайдал муугаар харуулагдана.

Түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухай багаар, халирхайгаар бэшэгдэнэ. Тэдэнэй ямар амжалтануудые хайшан гэжэ туйлаһан тухай бэшэгдэнэгүй, газетэ зарим һайн юумэ үүсхэжэ бэшээд хүсэндэнь хүргэдэггүй. Нэгэ үедэ колхозой эрдэмтэн Мальцевай дүй дүршэл тухай манай газетэнүүд оло дахин бэшэһэн байгаа. Теэд, тэрэниие манай эндэ хэрэглэхэдэ ямар аша туһатай байһан тухайнь алишье газетэ тобшолол хээгүй гэжэ Дэрэстэйн сомоной Соведэй түрүүлэгшэ **Цоктоев** шүүмжэлээ.

Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой агроном **Елисеев**, райвоенком **Цыбиков** гэгшэд наука, техникын һонинууд газетэнүүдтэ үсөөнөөр бэшэгдэнэ гэжэ тэмдэглэбэ. Газетын хүдэлмэрилэгшэд хүдөө нютагуудта үсөөн ябана, тэрээнһээ боложо ажабайдалтай холбоогүй, олониитэдэ ойлгосогүй статьянуудые бэшэдэг гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэһэн байна.

Газетын үнинэй хүдөө бэшэгшэдэй нэгэн, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь **Сагалеев** һурагшадай ажабайдал тухай, политехническэ һуралсалай ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тушаа, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай ажал тухай газетэнүүдтэ үсөөнөөр бэшэгдэнэ гэбэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой бухгалтер **Раднаев** дээрэ дурсагдаһан асуудалнуудые дэмжэхэтээ хамта газетын хэлэнэй зарим дутагдалнууд тухай тогтобо.

—Газетын хэлэн заримдаа хурса бэшэ, ойлгогдосогүй байдаг,—гэжэ тэрэ хэлээ.—Тиимэһээнь хүдөө уншагшад зарим үгэнүүдэй удхые буруугаар ойлгодог. Юрын хүдөөгэй зоной үгэнүүдые абажа, газетэдэ юумэ бэшэхэдээ хэрэглэжэ байбал һайн байгаа.

Суглаанай һүүлдэ партиин айкомой секретарь нүхэр **Улымжиев** дэлгэрэнгы үгэ хэлэжэ, хүдэлмэришэд, хүдөө бэшэгшэдэй ойрын зорилгонууд тухай тогтобо.

Тэрэшэлэн суглаан дээрэ хүдөө бэшэгшэдэй съезддэ хабаадаха делегадуудаар хамта 15 хүн һунгагдаа. Тэдэнэй дунда газетэнүүдтэ үнинэй бэшэжэ байдаг хүдөө бэшэгшэд нүхэд Цыремпилов, Кулик, Буянтуева гэгшэд оролсоно.

И. Очиров.
Зэдэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУ...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00665. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР